Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 56 | Łódź, Niedziela 6 marca 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, כ״ח אדר א׳ תרצ״ב | № 56

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל.

זונטאג,
דעם 13-טען מערץ

זעה 9-טע זייט

טוך- און קארט-געשעפט
HERMAN WŁOSKI

לאדז, נאוואמיעסקא 3, טעל. 114-92, פראנט 2-טער שטאק

עמפפעהלט צום איצטיגן פרילינג און זומער-סעזאן דעם רייכסטן א יסוואל פון די נייעסטע

דאמען- און הערען-שטאפען

ווי: לאדזער, טאמאשאווער, ביליצער און אויסלענדישע אויסארבייטונגען

בעסטע קוואליטעט! נייעסטע מאדע! פאבריקס-פרייזען! הורט און דעטייל!

גיט אכטונג אויף דער פאבריקס-מארקע מיט דער צוגאבע פון נאמען!

װארנונג!

שוין זייט 50 יאהר פאבריצירט מיין פירמע

Łódzka Manufaktura Pluszowa

Teodor Finster

בעט-פלוש-קאפעס פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע דריי-עק מיט די אותיות Ł M P און צוגעגעבען דעם נאמען

Ł M P

TEODOR FINSTER

די אויסארבייטונגען, וואס זענען בעקאנט אין גאנצן לאנד מיט זייער גוטסקייט און אויספרובירטע קוואליטעט שוין מיט זייער אלגעמיינער אנערקענונג און האבען זייער סעמטגעשטעלטע רענאמע צווישען די אפנעהמער.

די לעצטע צייטען בעמיהט זיך די קאנקורענץ נאכצומאכען די דאזיגע, בעווינענדיג דערביי מיין שוץ-מארקע, ווי צום ביישפיל דעם דריי-עק, איינשטעלענדיג אנשטאט די אותיות Ł M P און דעם נאמען TEODOR FINSTER – אנדערע עהנליכע אותיות אהן א נאמען. דאס איז א געוועהנליכער מאנעווער ארייננצופיהרען די אפנעהמער אין טעות און א חשק אונטערצורוקען די קויפער מינדערווערטיגע נאכמאכונגען אנשטאט די בעקאנטע און אויספרובירטע סיי אין סארט און סיי אין דער קוואליטעט פון די קאפעס פון דער פירמע

ŁODZKA MANUFAKTURA PLUSZOWA
TEODOR FINSTER

די איצטיגע צייטען זענען שווער, או מ׳זאל אויסגעבען געלט אויף מינדערווערטיגע פאלסיפיקאטען. די פולע גאראנטיע סיי אין דער קוואליטעט און גוטסקייט גיבען נור די קאפעס פון דער פירמע

Łódzka Manufaktura Pluszowa TEODOR FINSTER

װארנונג: די קאפעס פון מיין פירמע זענען צו בעקומען ביי די הורט-סוחרים:

w Łodzi — WOLF PAKUŁA, ul. Południowa 2
i J. ROTENBERG, ul. Nowomiejska 1
w Warszawie — A. A. LITMANOWICZ, ul. Gęsia 5

גיט אכטונג אויף דער פאבריקס-מארקע מיט דער צוגאבע פון נאמען!

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 68 יאהר מיין ליבער מאן, אונזער טייערער און אונפערגעסליכער פאטער, גרויספאטער און אנקעל

נ״ע משה גרשון בן ר׳ בעריש מרדכי ז״ל גיטלין

(וואוינהאפט אין לאדז, פאלודניאווא 86).

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 6. מערץ 1932, 12 א זייגער בייטאג פון פאזנאנסקים שפיטאל, נאווא-טארגאווא 3/5. ווענען וואס עס טיילען מיט אין גרוים צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

1478

פרייטאג כ״ו אדר א׳ (דעם 4-טען מערץ 1932), איז נאך קורצע שווערע ליידען געשטארבען אין עלטער פון 34 יאהר און דעמזעלבען טאג צו קבורה געקומען מיין הייסגעליבטע פרוי, אונזער טייערע און אונפערגעסליכע מוטער

נ״ע חנה קאלער

(וואוינהאפט אלעקסאנדראווסקא 26)

וועגן וואס עס טיילן מיט אין גרויס צער אלע קרובים און בעקאנטע

די טיפטרויערנדע מאן און קינדער

1494

פרייטאג, דעם 4-טען מערץ, 5 א זייגער נאכמיטאג, איז נאך לאנגע און שווערע ליידען געשטארבען אין עלטער פון 73 יאהר מיין הייסגעליבטע פרוי, אונזער אונפערגעסליכע מוטער, שוועסטער און גראסמוטער

נ״ע יעטא גרינבערג

(געבוירען קאפלאן)

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 6-טען מערץ 1932, 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז קילינסקיעגא 33, וועגן וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער די טיפטרויערנדע

מאן, קינדער און פאמיליע.

1507

קלאנגע, אז די אפאזיציע טרעט ארויס פון סיים און סענאט

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) אין צוזאמענהאנג מיט די נייע פראיעקטען, וואס די רעגירונג ארבייט אויס וועגן ברייטע פולמאכטען פאר'ן מלוכה-פרעזידענט און וועגן די ענדערונגען אין דער סאציאלער געזעצגעבונג א. ד. גל. האבען זיך נעכטען פער־שפרייט קלאנגען אין סיים, אז די אפאזיציע האט בעשלאסען ארויסצוטרעטען פון סיים און פון סענאט.

מען ווייסט אבער נאך נישט צי אויך די רעכטע פראקציעס וועלען אויך ארויסטרעטען פון סיים.

ווי מען זעהט, האלט עס ביי זעהר וויכטיגע פאליטישע געשעהענישען אין לאנד.

פראיעקט וועגען ברייטע פול־מאכטען פאר'ן מלוכה-פרעזידענט

וו א ר ש א, 5. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) דער מיניסטער-ראט האט אנגענומען דעם נייעם געזעץ-פראיעקט, וואס ענטהאלט ברייטע פולמאכטען פאר'ן מלוכה-פרעזידענט.

בלוט-בלבול אויף יודען אין סיריען
אראבער טראגט א צעשניטענעם מענשליכען קערפער, און וויל איהם אוועקלעגען אויפ'ן שוועל פון דער שוהל

י ר ו ש ל י ם 5 (יש"א טעלעגראפיש) ווי דער „דואר היום" טיילט מיט, איז אין שטעטעל אלעפפא אין סיריען געמאכט געווארען א פרוב פון א בלוט-בלביל אויף יודען, וועלכער האט זיך צום גליק נישט איינגעגעבען.

נעבען דער שוהל איז ארעסטירט געווארען אן'אראבער, וועלכער האט געטראגען א זאק אויף די פלייצעס. אויף דער פראגע פון פאליציאנט, וואס ער האט אין דעם זאק, האט דער אראבער געענטפערט, אז ער טראגט קוילען פאר דער שוהל. בעת דער רעוויזיע, האט מען אין דעם זאק געפונען א צעשניטענעם מענשליכען קערפער. ביים פערהער האט זיך דער אראבער מודה געווען, אז דעם צעשניטענעם קערפער, האט איהם געגעבען איינער א פראוואקלאוונער. ער זאל איהם אוועק־לעגען אויף דער שוועל פון דער שוהל.

דער דאזיגער פאל, האט ביי די יודען פון סיריען ארויסגערופען פערביטערונג.

יודיש-אראבישער קאמיטעט פון אראנזשי-פלאנטאציעס-בעזיצער
שיקן ארויס אלארם-דעפעשן צו דער ענגלישער פרעסע

י ר ו ש ל י ם, 5 (יט"א טעלעגראפיש) אין די יודיש-אראבישע קרייזן, פון די אראנזשען-פלאנטאציע-בעזיצער, האט ארויסגערופען פערבי־טערונג צוליב דעם, וואס אין ענגלאנד. ווערט שוין אנגעווענדעט דער נייער צאל-טאריף.

דער יודיש-אראבישער קאמיטעט, וואס רעפ־רעזענטירט אלע אראנזשען-פלאנטאציעס בעזיצער אין ארץ-ישראל. האט דערוועגען ארויסגעשיקט טעלעגראמען מיט אנ'אפעל צו די בעדייטענדסטע ענגלישע צייטונגען, זיי זאלען שטיצען די אקציע פון איינגלידערען ארץ-ישראל אין דעם פרעפערענץ־צאל־סיסטעם

רעגירונג זאל בעשטימען
ארעגירונגס-קאמיסאר פארן קויהלען-ראיאן
נעכטיגע זיצונג פון סענאט

וו א ר ש א 5 (טעל.) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון סענאטארען זענען בעטראכט געווארען פערשידענע בודזשעטען.

ווען סענאטאר קארפאנטי האט גענומען א ווארט איז די סאנאציע ארויס פון זאל.

קארפאנטי האט געהאלטען א שארפע רעדע ביי וועלכער ער האט אויסגעפיהרט, אז מען שטעהט א שריט פאר אנ'אפגרונד, פאר א קא־טאסטראפע.

דער האנדעלס-מיניסטער האט געזאגט, אז די רעגירונג האט בדעה צו בעשטימען א רעגי־רונגס-קאמיסאר, וועלכער זאל רעגולירען די לאגע אין קויהלען-ראיאן.

געשאסען אויף א דייטשען דיפלאמאט אין מאסקווע

מ א ס ק ו ע, 5 (טעלעגר.) אויף איינע פון די צענטראל-גאסען פון מאסקווע האט מען געשא־סען אויפ'ן דייטשען דעלעגאציע-ראט פאן טוואר־דאווסקי, וועלכען מען האט א לייכט-פערוואונדע־טען אפגעפיהרט אין שפיטאל.

דעם אנפאלער האט מען ארעסטירט. אין ארעסט האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ער הייסט יודעל שטערן, א סטודענט פון דער מאסקווער אוני־ווערזיטעט. די מאטיווען פונ'ם אנפאל האט ער זיך אפגעזאגט צו געבען.

רעגירונגס-פראיעקט צו רעדו־צירען די לוינען פון די שטא־טישע בעאמטע און ארבייטער

וו א ר ש א, 5. (טעלעפאניש). די אדמיניסטרא־ציע-קאמיסיע פון סיים איז צוגעטרעטען צו בע־טראכטען דעם פראיעקט פון דער רעגירונג צו פערקלענערען די לוינען פון די שטאטישע אנגע־שטעלטע, דער ענדעק פראפ. רימאר האט זיך געוועג־דעט, פארוואס עפעס איז דער פראיעקט נאר גע־ווענדעט געגען די שטאטישע אנגעשטעלטע און נישט אויך געגען די ארבייטער און אנגעשטעלטע פון די שטאטישע אונטערנעהמונגען (טראמוואיען, וואסער-לייטונג, גאזאווניע א.א.וו.)

דער פארזיצער דעפ. פאליאקעוויטש האט זיך אין דער בעמערקונג אנגעכאפט און באלד אויפ'ן ארט זיך געווענדעט צום וויצע-מיניסטער קארסאק אז די רעגירונג זאל „אויסבעסערען" דעם פראיעקט אין הסכם מיט די ענדעקישע וואונשען...

דער דעפוטאט גזשעטשנאראווסקי (פ.פ.ס.) האט געווארענט מען זאל נישט פראוואצירען די שטאטי־שע ארבייטער אנווייזענדיג אז בלויז דער פרוב צו קירצען די לוינען פון די שטאטישע אנגעשטעלטע האט שוין ארויסגערופען פאריגע וואך א פראָ־טעסט-שטרייק אין צעהנדליגער שטעט.

דאנקזאגונג

זעהר געעהרטע הערר!

זייט צעהנדליגער יאהרען האב איך געליטען אויף רעוומאטיזם, וואס כ'האב בעקומען בעת דער וועלט-מלחמה אין דערנאך בין איך נענצליך גע־ווארען פערמאטערט מיט רעוומאטיזם. דינענדיג אין דער מליכה-פאליציי אין לאדז זייט 13 יאהר, האב איך נערעכענט, אז ס'איז פאר מיר שוין נישטא קיין רעטונג, ווייל אלע מיטלען און עצות האב איך אויסגענוצט. אדורכקוקענדיג די ארטיגע צייטונג האב איך געפונען אנ'אנאנס וועגען א געווי־סען מיטעל טאנאל, וואס זאל זיין א ראדיקאל מיטעל אויף רעוומאטיזם. מיט נישט קיין פערטרוי־ען האב איך ריזיקירט און האב געקויפט א שאכ־טעלע טאנאל און דערנאך א צווייטעס נאך וועלכע כ'האב דערפיהלט א געוויסע פערלייכטערונג. זע־הענדיג, אז דאס מיטעל איז איי-פאך אידעאל, האב איך געקויפט נאך 2 שאכטעלעך. היינט פיהל איך מיך בעסער און כ'האב פשוט נישט קיין ווערטער פון דאנקבארקייט פאר די ה"ה פא־ זייער אידעאל און ווירקזאם מיטעל נעגען רעוומאטיזם. יעדען איינציגען לייךענדען אויף רעוומאטיזם עמפפעהל איך אהן שום וואקלעניש ניר ט א נ א ל. 1501

מיט אכטונג

Jan Rojewski, Łódź, ul. Wysoka 33

קלאנג-קינא-טעאטער
APOLLO
היינט און פאלגענדע טעג!
העלדישע עפאפיי פון די געשיכטען פון די קאמפען מיט'ן צאריזם וועגען דער אינאבהענגיגקייט פון פוילען א. ג.
10 פון פאוויאק
מעכטיגער פילם אויפ'ן גרונד פון די זכרונות פון Jan-Jur Gorzechowski
אין די הויפטראלן:
ZOFJA BATYCKA
BOGUSŁAW SAMBORSKI
ADAM BRODZISZ
KARLINA LUBIENSKA
JOZEF WĘGRZYN
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג—12 א זייגער בייטאג.
נעכסטער פראגראם: „דערלייזונג" לויט טאלסטאי

וויכטיג נייעס!
פערקויף
פון פערשידענע בוימוואלענע רעשטלעך פאפעליך, באטיסט, לייווענט, מושליך, נאנסונג א. אז. וו. אויף מעטער און אויף וואג צו קאנקורענץ-פרייזען
מ. לאנדסבערג
צעגעלניאנא 23, פראנט, 1. שט.
נעדענקט דעם אדרעס!

רעשטען
פון ביליצער, טאמאשאווער
שטאפען
אויף אנציגער און פאלטענס
מיט 30% ביליגער
ווי אויך אנד. שטאפען און רעשטען
צו בעקומען ביי
SZCZĘŚLIWY
נאוואמיעסקא 5, פראנט, II שטאק

ליגע פארן ארבייטענדען א"י : זאל פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20
ארדענט איין דינסטאג דעם 8 מערץ 8 אוונד א פארלעזונג פון ח'
בערל לאכער
מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין לאנדאן
מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע פון סאציאליסטישן אינטערנאצ.
א. ד. ט. „די איצטיגע לאגע און ציוניזם"
בילעטן צו בעקומען אין לאקאל פון „פועלי ציון" (פיעטרק 83), „התאחדות" (שענקעוויטשא 3/5) ציוניסטישע א גאניזאציע (שרודמייסקא 29) בשוק „תוצרת הארץ" (שרודמייסקא 1) גורין (נאוואמיעסקא 15), און טאג פון רעפעראט אין קאסע פילהארמאניע 1508

א זעלטענע געלעגענהייט
אנ'ערשטקלאסיגע וואוינונג
3 צימער און קיך
מיט אלע בעקוועהמליכקייטען אין צענטער שטאט, פראנט, באלקאן, טעלעפאן, פריש רעמאנטירט, צוזאמען מיט א פולשטענדיג הערליכע כמעט נייע מעבעל-איינריכטונג
פון זאפארט א פצוגעבען, צוגענגליכער פרייז.
געניוירעס צו דערוויסען זיך אין דער אדמ. פון „נייעס פאלקסבלאט". 1329

פאר מאגעןליידנדע
ראבארבער-וויין
פיפסין-וויין
אין פרימא קוואליטעט
צו בעקומען אין דער ווייןהאנדלונג פון
E. SZYKIER
Północna 1, tel. 107-84

2 אינקאסענטען (קעס)
ווערען געזוכט אין פעראיין „תומכי אורחים" זיך צו מעלדען אין קאנצעלאריע פאמארסקא 18 פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אוונד.
דער סעקרעטאריאט 1481

א הארציגען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבען שוואגער
אלכסנדר ווייסטאפ
צו זיין חתונה מיט פרל'
דארא יארקעוויטש
זאל אייער לעבענס וועג מיט בלו־מען בעצירט זיין.
נחום וויינשטיין און פרוי

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון זעטפליבע ארטאפעדישע אפאראטען היי: תקלטרעס אויף פלאטפוסען, קינפפליבע העגער און פוס, גארסעטען א. ט. וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

איך דריק אויס מיטגעפיהל דער גאנצער פאמיליע צוליב'ן פלוצימדיגן טויט פון ר'
שאול ציטרין נ"ע
זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
לייביש דזשאלאווסקי
צייטונגס פערשפרייטער
זגערזשער 46. 1483

מאשין-מצות
ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע, ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און כוכארמען לויט קארלסבאדער סיסטעם
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בע־קאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער אייערנע-בעוואוסטער צוקערביע
ג. וויינבערג
38 פיעטריקאווער 38
טעל. 143-82

א הערצליכען מזל-טוב
ווינשען מיר דער
אמיליע וואלדמאן
צו דער האכצייט פון זייער ליבען זוהן
ישראל וואלדמאן
מיט פרל. ראזא גרינשטיין
וואס איז פארגעקומען דעם 27 פעב־רואר 1932 זיי זאלען פון זיי דערלע־בען פיל נחת און דעם יונגען פאר ווינ־שען מיר א גליקליך צוזאמענלעבען.
פערסאנאל 1480
פון דער פירמע ל. וואלדמאן

אונפערמיידליך א צוזאמענשטויס

צווישען ראטען־פערבאנד און יאפאן

שרייבט אין א בריף דער יאפאנישער קאנסול אין וולאדיוואסטאק

מאָסקווע, 4 (ספ. טעל.) די היינטיגע „איזוועסטיאַ" פערעפענטליכט אַ בריף וואָס עס האָט אַרויסגעשיקט דער יאַפּאַנישער קאָנסול אין וולאַדיוואָסטאָק צו זיין רעגירונג. דער קאָנסול שרייבט אַז לויט זיינע בעגלויבטע ידיעות קאָנצענטרירען די סאָוויעטען זייט דעצעמבער גרויסע מיליטער־אָפּטיילונגען אַרום וולאַדיוואָסטאָק, איצט זאָלען זיך דאָרט געפינען 2 קאָרפּוסען מיליטער (בערך 100 טויזענד זעלנער). אין וולאַדיוואָסטאָק און אויך אויפן אינזעל וויסקע זענען אויסגעשטעלט שווערע אַרטילעריע. די יאָד־פאַבריקען ווערען פערוואַנדעלט אין פאַבריקען פון שטיקענדע גאַזען. קיין וולאַדיוואָסטאָק קומען כסדר אָן צוגען מיט אַמוניציע. די אַסירישע באַהן ווערט אויפ'ן גאַנצער שטח געהיטען פון קאָמוניסטען און קאָמסאָמאָלצעס.

ווייטער שרייבט דער קאָנסול, אַז לויט דער מיינונג פון זיינע אינפאָרמאַטאָרען איז אַ צוזאַמענשטויס צווישען ראַטען־פערבאַנד און יאַפּאַן אומפערמיידליך און דאָס וועט געשעהען אין משך פון די נאָהענטסטע 3־4 חדשים. אויב די מאַנדזשורישע פראַגע, וועט נישט דערפיהרען צו קיין קאָנפליקט, דאַן וועט די מלחמה אויסברעכען צוליב דער פישקאָנוועניץ.

—==):O:(==—

בלוטיגע שיסעריי בעת א קאמוניסטישע דעמאנסטראציע אין ווארשא

וואַרשאַ, 5. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף רוג מילא־גאַס האָבען קאָמוניסטען גצואַלט פאַרמירען אַ דעמאָנסטראַציע. פּאָליציי האָט געשאָסען און עס איז געקומען צו אַ שיסעריי.

4 פערזאָן האָט מען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל פערוואונדעטע, דערונטער אַ 13־יעהריג יונגעל לייב סאַניט. איינער פון די פערוואונדעטע איז געשטאָרבען אין שפּיטאָל.

עס איז אויך פערהאַן אַ גרעסערע צאָהל לייכט פערוואונדעטע.

יאפאן האט נישט אפגעשטעלט די קריגס־אפעראציעס

יאפאנער פערנעמען ווייטערדיגע ערטער און ברענגען פערשטארקונגען

די פעלקער־ליגע איז געווארע? אפגענארט

גענף, 5. (ספ. טעל.) אויף דער זיצונג פון דער הויפּט־קאָמיסיע פון דער פעלקער־ליגע האָט דער כינעזישער דעלעגאַט פאָרגעלעזען אַ רייה דעפּעשען וואָס ער האָט דערהאַלטען און בעוויזען, אַז די יאַפּאַנער האָבען נישט אָפּגעשטעלט די קריגס־אָפּעראַציעס. פערקעהרט, זיי פערנעהמען ווייטערדיגע ערטער און ברענגען פערשטאַרקונגען.

דער יאַפּאַנישער דעלעגאַט האָט געענטפערט אַז יאַפּאַן האָט יאָ אָפּגעשטעלט די קריגס־אָפּעראַציעס און האָט פאָרגעלעגט אַז עס זאָל וואָס גיכער זיך אָנהויבען די קאָנפערענץ אין שאַנכאַי.

גענף, 5. (ספ. טעל.) די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון דער פעלקער־ליגע האָט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע אין וועלכע די יאַפּאַנישע און כינעזישע רעגירונגען ווערען אויפגעפאָדערט תיכף אָפּצושטעלען די קריגס־אָפּעראַציעס און אַז די מלוכות, וועלכע האָבען אינטערעסען אין שאַנכאַי זאָלען איבערגעבען דער פעלקער־ליגע זייערע פערלאַנגען.

23,000 דערהרג'עטע און פערוואונדעטע

פּאַריז, 5. (ספ. טעל.) פראַנצויזישע מיליטער־עקספּערטען האָבען אויסגערעכנט אַז אין משך פון 25 טעג זענען ביי די שאַנכאַיער קאַמפען פערהאַן 23 טויזענד דערהרגעטע און פערוואונדעטע. און די שאָדענס דערגרייכען 600 מיליאָן דאָלאַר.

אנ'איינטאגיגער אלגעמיינער שטרייק

פראקלאמירט אויף מיטוואך, דעם 16 מערץ

וואַרשאַ, 5. (טעלעפאָניש). די צענטראַל־קאָמיסיע פון די פראָפעסיאָנעלע קלאַסען־פעראיינען אין פוילען האָט בעשלאָסען צו פראָקלאַמירען אויף מיטוואָך, דעם 16־טען מערץ אַנ'אַלגעמיינעם שטרייק אין גאַנץ פוילען. אַלס פּראָטעסט קעגען די לעצטע געשעהענישען, געגען די אַנגריפען אויף די סאָציאַלע דעראָבערונגען פון די אַרבייטער, געגען די רעדוקציעס פון די לוינען א.ד.גל.

נ.ד.־פארשלאג איינצופירען נומערוס קלויזוס

אפגעווארפען דורך דער בילדונגס־קאמיסיע פון סיים, —

רעדע פון דעפוטאט מינצבערג

וואַרשע, 5. טעלעפאָניש) די בילדונגס־קאָמיסיע האָט בעטראַכט דעם ענדעקישען פאָרשלאַג וועגען באַרמירען די צאָהל סטודענטען און פריזע צוהע'ע אויף די הויכשולען. דעם פאָרשלאַג האָט רעפערירט דער נ.ד. דעפּ. קאַמאַרניצקי, לויט'ן פאָרשלאַג האָבען די ראַטען און פראָפעסאָרען־קער־פערשאַפטען א פליכט איינצופיהרען אַ פראָצענט־נאָרמע פאַר די צוהערער, דערביי דאַרפען בעריקזיכטיגט ווערען קודם כל די קריסטליכע צוהערער. די צאָהל יודישע סטודענטען, בעטרעגט, לויט'ן רעפערענט צוויי מאָל מעהר ווי די צאָהל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען, אין 1923 יאָהר האָט די קאָמיסיע שוין געהאַט אָנגענומען דעם פאָרשלאַג פון נ.ד. אָבער מ'האָט איהם דאַן נישט געקענט דורכפיהרען אויף אַ געזעצגעבערישען וועג.

דער פאַרשטעהער פון בילדונגס־מיניסטעריום סטיפּינסקי ענטפערט און קומט צום אויספיהר, אַז די רעדאַקציע פון פאָרשלאַג איז אפשר אַ געשיקטע אָבער פאַקטיש בעגרעניצט ער די יודישע בעפעלקערונג און דאָס איז געגען דער קאָנסטיטוציע.

דעפּ. באַגדאַני (בעבע) האָט בעוואָרענישען בנוגע דער יורידישער זייט פון פאָרשלאַג, וועלכער בעגרעניצט די בירגער־רעכט און קען שאַפען פאַר דער מלוכה שוועריגקייטען אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען באָדען, דאָס קען אָנשפאַרען אַפילו אַזש צום האַאַגער טריבונאַל, ער אַפּעלירט צו די ענדעקעס, זיי זאָלען צוריקציהען זייער פאָרשלאַג.

דעפּ. מינצבערג

האָט דאַן געהאַלטען פאָלגענדע רעדע:

„די ענדעקעס אין פוילען דערמאָהנען פון צייט צו צייט דער יודישער בעפעלקערונג אַז זיי עקזיסטירען, אַמאָל גיבען זיי איבער די מיסיע זייערע אַקאַדעמיקער וועלכע טרעטען אַרויס מיט עקסצעסען אויף גאַסען־איבערפאַלען און שטערען דערמיט דאָס פרידליכע צוזאַמענלעבען און די רוהע אין לאַנד. אַמאָל טוט עס דער עלטערער דור, וועלכער פרובט אויף אַ פאַרלאַמענטאַרישען וועג צו פערביטער'ען דאָס לעבען פון דער יודישער בעפעלקערונג. אַמאָל בענוצט מען זיך געגען אונז מיט פרעסע־העצעריי־ען, אויפצוהעצען דעם המון, וואָס מאַכען זיך פרעהליך איבער דער נויט פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אָבער אַלע צוזאַמען פערשווארצען און בעשמוצען די פערהעלטענישען אין פוילען נישט נאָר אין לאַנד נאָר אויך אויף דער גאַנצער וועלט.

ווי איינגענאַרטיג קלינגט דאָס קלאַפען אויף טרעוואָגע פון דעפּ. סטראָנסקי, וועלכער טוט זיך אָן אַ טאָגע פון אַ פערטיידיגער פון די אונטערדריקטע מינדערהייטען בעת'ן שול־פּראָיעקט, און דריקט זיי אויס אַזש מיטגעפיהל, ער איז נאָך געגאַנגען אַזוי ווייט, אַז שטעלענדיג אַ פאָרשלאַג אָפּצושיקען דעם גאַנצען געזעץ אין דער קאָנסטיטוציע־קאָמיסיע אַלס אַנ'ענין וואָס שטעהט אין סתירה צו דער קאָנסטיטוציע.

עס איז אפשר געווען דערין אַזוי פיל עהרליכקייט וויפיל עס איז געווען עהרליכקייט אין דעם אַפּעל פון פּראָפעסאָר רעפערענט אַז דאָס איינפיהרען פון אַ נומערוס קלאוזוס איז כלומרשט אַ גוטס, זאָך פאַר דער יודישער בעפעלקערונג, אַזוי אַז מען האָט געקאָנט האָבען דעם איינדרוק אַז דער פאָרשלאַג איז געוואָרען אונטערגעריקט דורך יודען.

אָבער די אַלטע חכמים האָבען אונז נאָך פאַר צוויי טויזענד יאָהר איבערגעלאָזט אַ כלל: וועה איז צו דער פערטיידיגונג וואָס קומט פון אַנ'אָנקלאָגער.

ווען מען טוט אַמאָל מאַכען אַ פערגלייך פון די אַמאָליגע שוואַרץ־מאָהניקעס ווי פּורישקעוויטש, שמאַקאָוו, זאַמיסלאָווסקי, מיט די אָנפיהרער פון דער היינטיגער ענדעציע, בעליידיגען זיי זיך און דעגערווירען זיך.

ווען מען טוט אָבער וואַרפען אַ בליק אויף צוריק איבערצייגט מען זיך אַז געוויסע מעטאָדען פון דער רוסישער רעאַקציע זענען געווען אַ קינדערשפּיל לגבי דעם פעלקאָמטען אַפּאַראַט און די אונטערדריקונגס־מיטלען, מיט וועלכע עס דיספּאָנירט און בענוצט זיך אונזער היימישע רעאַקציע — די ענדעציע.

די לעהרע איז נישט בלויז וואָס זי איז נישט גאַנגען לאַבוד נאָר האָט זיך בעדייטענד פערטיפט.

די בעריהמטע אויפטוען פון די רוסישע מיניסטאָרען: שוואַרץ, קאַסאָ אַז מען זאָל צונעהמען אויף די אוניווערזיטעטען די יעניגע יודישע יוגעליים, וואָס האָבען געענדיגט דאָס גימנאַזיום מיט אַ גאָל דענעם מעדאַל אָדער דורך אַ גורל — דאָס איז געווען פאַקטישער נומערוס־קלאַוזוס.

אונזער היימישע שעפער פון נומערוס קלאוזוס בעגנוגענען זיך נישט מעהר מיט'ן פאַקטישען נומערוס קלאוזוס, נאָר זיי דאַרפען האָבען אַז די בעגרענצונגען זאָלען סאַנקציאָנירט ווער'ען דע־ה־י.

אמת, קיינער שענקט נישט קיין גרויסע אויפמערקזאַמקייט דעם פּראָיעקט וואָס איז אַריינגעטראָגען געוואָרען דורכ'ן ענדעקישען קלוב, עס איז אַפילו נישט כדאי געווען צו נעהמען אַ וואָרט אין דער פראַגע, ווייל עס קומט קיינעם נישט אויפ'ן געדאַנק אַז עס זאָל קענען איבערהויפּט דיסקוטירט ווערען אַזאַ פראַגע.

יעדער פון אונז גיט זיך אָפּ אַ חשבון, אַז דאָס איז איינס פון די ענדעקישע טריקען, וואָס זענען געווענדט געגען די נאָך־מאַי־רעגירונג און געגען דעם פרידען אין לאַנד. אָבער וואָסער אומשולדיגען לבוש טוט מען אָן די מיאוסע כוונות. דער כלומרשטער מאַנגעל אין פלאַץ אויף די הויך־שולען, זאָל זיין די סיבה, וואָס מען זאָל נישט צולאָזען דאָרט קיין יודען? — אין פראַנקרייך קען זיך דאָס פערוואָרפענסטע ווינקעל ערלויבען אויף אַ אוניווערזיטעט, אין איטאַליען, אין שווייץ, אין דייטשלאַנד און אויך אין די לענדער וועגען וועלכע דער רעפערענט האָט דאָ געזאָגט אַז מ'וויל כלומרשט איינפיהרען נומערוס קלאוזוס, אָט די אַלע אוניווערזיטעטען זענען אַ היים פאַר די פרעמדע. נאָר אין פוילען זענען נישטאָ קיין אָרט פאַר די יודישע בירגער, וואָס מוזען בעטלענד זיין אין די דאָזיגע לענדער און זוכען אַנ'אַזיל פאַר זייערע לעבענס־שטרעבונגען וואָרים פאַקטיש ווי אַזוי קאָן די יודישע יוגענד שטודירען אין לאַנד, אויב אַ העלפט פון די אוניווערזיטעטען, וואָס ווערען אויסגעהאַלטען דורך דער מלוכה און מילא פון די שטייער'ען פון אַלע בירגער אָהן אונטערשיד פון נאַציע און רעליגיע זענען איינגעגאַנגען אָדער אין 99 פּראָצענט פאַר יודען געשלאָסען. אָט למשל דער לובלינער אוניווערזיטעט איז ריין פון יודען דורך דייז איינצאַרטיגען כאַראַקטער. די פויד־בער אוניווערזיטעט איז שטאַרק אָפּגעהיטען דורך גרויס־פּוילישע ענדעציע, אין דער קראָקאָווער בערג אַקאַדעמיע ווערט אַנ'אומעגליכקייט די איינצעלנע יודען צו שטודירען, די הויכע אַגראַר־שולע — דאָס איז דאָך לחלוטין נישט צוגענגליך פאַר יודען. דאָס איבעריגע הויכשול־וועזען ווערט אַזוי אָפּגעהיטען דורך די אַקאַדעמישע סענאַטען אַזוי אַז נאָר אַ נישטיגע צאָהל פון די גליקליכע וואָס קאָנען געניסען פון די וואוילטאַטען פון דער הויכער לעהרע.

איך וועל נישט געהן אין דעם דרך פון מיינע פאָרגעהער, וויפיל יודישע סטודענטען עס זענען פערהאַן און וויפיל עס דאַרפען זיין. עס דאַרפען זיין אַזוי פיל, וויפיל עס שטרעבען דערצו. און שטרעבען דערצו מוזען זיי צוליב דעם וואָס קיין אַנדערע עקזיסטענץ־מעגליכקייטען האָבען זיי נישט.

דער פּראָפ. רעפערענט האָט דאָ למשל דערצעהלט אַז די יוה. פראַקציע אין ווילנע האָט פאָרגעשלאַגען אַז ביי בעזעצען אַמטען זאָל מען זיך רעכענען מיט דער פּראָצענט־נאָרמע פון דער בעפעלקערונג, ווען לענדיג זייענדיג אַז דער נומערוס קלאוזוס איז נישט אַזוי שרעקלך. מסכים! ה' פּראָפעסאָר רעפערענט אָבער אויף דער גאַנצער ליניע, אָבער נישט אַרויסכאַפּען איין פראַגמענט פון לעבען. אויב איהר ה' פּראָפ. ווילט באמת פערקלענערען די צאָהל יודישע סטודענטען אויף די אוניווערזיטעטען האָב איך פאַר אייך אַנ'עצה: בעמיהט זיך דאָס מען זאָל צונעהמען אָט די יונגעלייט אויף די טראַמוואַיען, אַלס קאָנדוקטאָרען, אַלס מאָטאָר־פיהרער, וועט ממילא פערקלענערט ווערען די צאָהל פון די אַפּליקאַנטען וועגען וואָס איהר האָט זיך געקלאָגט. ווייל אַ גרויסער טייל פון זיי וועלע זיך בעמיהען יוגען די דאָזיגע פּאָסטענס. און כל זמן דאָס געשעהט נישט, מוזען די אַפּליקאַנטען פאָרטזעצען זייער שטודיום.

דאָס אינטערעסאַנטסטע איז דאָס, בעת אין די גוטע צייטען פון סט. גראַבסקי ווען מען האָט איהם פאָרגעוואָרפען אַז עס ווער'ען איינגעפיהרט נומערוס־קלאַוזוס אויף די הויכשולען, אַז ער גיט אַרויס געהיימע צירקולאַרען, האָט ער זיך אָפּגעטרייסעלט דערפון, כדי ח"ו די וועלט זאָל נישט געוואָהר ווער'ען פון דעם בזיון וואָס הערשט אין די הויך־שולען, דאָס האָט נאָר וואָס דערמאָנט דעפּ. באַגדאַני. איצט טוען זיינע פּאָליטישע פריינד נישט נאָר זיך בעקענען דערצו, נישט נאָר זיי טוען עפענטליך פאָרדיגען די לאָזונג פון בעגרענצונג פאַר יודען, נאָר זיי פאָדער'ען פון די געזעצגעבערישע קערפּערשאַפטען און פון דער רעגירונג סאַנקציעס אין דער פאָרם פון אַ געזעץ.

עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש, בעקלאָגט זיך דעפּ. סטראָנסקי אויף די עוולות פון שול־געזעץ און דער צווייטער זייט טראָגט ער אַריין אַ פאָרשלאַג פון נומערוס קלאַוזוס צוצונעהמען ביי יודען די קאַרדינאַלסטע בירגער־רעכט., נאָר אין די מוחות פון די ענדעקעס קען האָבען אַנ'אָרט אַזעלכע ויכוחים וואָרים סיי דאָס ערשטע און סיי דאָס אַנדערע איז נישט מעהר ווי אַ מאַנעוור, צום גליק אַ גענוג בולטען געגען דעם רעגירונגס־לאַגער און געגען דער יודישער בעפעלקערונג.

צו זיהען האַס און שנאה, דאָס איז די אויפגאַבע פון די פּראָיעקט־געבער'ס און דער אַריינגעטראַגענער געזעץ איז אַ פרישער פונק אין דער כסדר אונטערגעהעצטער פּוילישער יוגענד־מאַסע.

פריי־טאָג האָט די בילדונגס־קאָמיסיע פון סיים פערענדיגט די דעבאַטע איבער'ן ענדעקישען פאָרשלאַג וועגען איינפיהרען „נומערוס קלאַוזוס" אין די פּוילישע הויכשולען.

דער ערשטער רעדנער

דעפּ. זאַמערשטיין

(יודישע „קאָלאָ") ענטפערט דעם ענדעקישען רעפערענט, וועלכער האָט בערעכטיגט דאָס איינפיהרען דעם „נומערוס קלאַוזוס" מיט דער גרויסער צאָהל יודישע אַדוואָקאַטען. אמת, זאָגט ער, עס זענען טאַקע פערהאַן אַ סך יודישע אַדוואָקאַטען אָבער דאָס איז דערפאַר, וואָס די יודישע יוריסטען ווערען נישט צוגעלאָזען אויף שטעלעס פון ריכטער, פּראָקוראָרען, רעיענטען א.אַ.וו. און זענען דעריבער געצוואונגען זיך צו פערנעהמען מיט אַדוואָקאַטור. (פּרטים פון דער רעדע זעה 4־טע זייט).

דעפּ. טשאַפּינסקי (פּ.פּ.ס.) ווייזט אָן אַז דער ענדעקישער פאָרשלאַג שטייט אין סתירה צו דער קאָנסטיטוציע און צום מינדערהייטס־טראַקטאַט, פּאָלעמיזירענדיג מיט די ענדעקעס זאָגט ער, אַז אויב איינפיהרען דעם פּרינציפּ פון פּראָפּאָרציע, דאַן פאַרוואָס עפּעס איינפיהרען אַ פּראָצענט־נאָרמע לויט נאַציעס און נישט לויט קלאַסען? פון אַזאַ קלאַסען־פּראָצענט וואָלטען שטאַרק געליטען די פּריוויליגירטע שיכטען, וועלכע פערפולען די פּוילישע הויכשולען בעת אַרבייטער־קינדער זענען פערהאַן אין די הויך־שולען סך הכל 3 פּראָצענט. דאָס צאַרישע רוסלאַנד און אונגאַרן אויף וועלכע די ענדעקעס פערופען זיך, זענען זייער פּאַטאַלע ביישפּילען. אין רוסלאַנד איז די פּראָצענט־נאָרמע אויך אָנגעווענדט געוואָרען געגען פּאָלאַקען. ערשט די זיגרייכע רוסישע רעוואָלוציע האָט די פּראָצענט־נאָרמע אָפּגעשאַפט, וואָס ס'איז שייך אונגאַרן, האָט זי טאַקע צו'ן תצול'ב'ן „נומערוס קלאַוזוס", די פעלקער־ליגע האָט שוין נישט איינמאָל איבערוועניערט און 2 מאָל האָט טאַקע שוין אונגאַרן זיך געמוזט צוריקציהען.

צום סוף האָט ער נאָך אָנגעוויזען אויף דער פערשטאַרקטער אַנטיסעמיטישער קאַמפּאַניע, וועלכע איז אַ רעזולטאַט פון פערשאַרפטען עקאָנאָמישען קריזיס, דער דאָזיגער אַנטיסעמיטיזם ווערט אויך אָדורך די סאַנאַטאָרישע אַקאַדעמיקער, וואָס עס בעווייזען אָמבעסטען זייערע לעצטע אַנטיסעמיטישע אויפרופען.

עס האָבען דאַן געהאַלטען לאַנגע רעדעס די ענדעקעס סטראָנסקי, ביעליצקי און דער ענדעקישער רעפערענט, זיי אַלע האָבען זיך בעמיהט אויסצובעווייזען, אַז דער „נומערוס קלאַוזוס" איז יאָ אין הסכם מיט דער קאָנסטיטוציע.

דער אוקראַינער וועלוקאַנאָוויטש האָט זיך אויך אַרויסגעזאָגט געגען פאָרשלאַג, דערציילענדי גבי דער געלעגענהייט אַז פאַקטיש ווערט לגבי די אוקראַינער אויך איצט אָנגעווענדט דער „נומערוס קלאַוזוס.

צום סוף איז דער פאָרשלאַג פון די ענדעקעס אָפּגעוואָרפען געוואָרען. געגען איהם האָבען געשטימט פּ.פּ.ס., נאַצ. מינדערהייטען און כ־?־ציע.

אַלס רעפערענט פאַר'ן סיים־פּלענום איז בעשטימט געוואָרען דער איינציג־דע־?־ה ב־?־?

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 6 מערץ 1932

מתנות
פאַר די אַרבייטער

עס געהט נישט אַוועק קיין טאָג, אַז די רעגירונג זאָל נישט מזכה זיין די אַרבייטענדיגע בעפעלקערונג מיט עפּעס אַ נייער מתנה, מיט אַ נייעם פּראָיעקט, וואָס דאַרף בעגרעניצען די סאָציאַלע ערובערונגען פון די אַרבייטער־מאַסען אין פּוילען. דער נעכטיגער טאָג האָט געבראַכט אַ רשימה פון נייע בעגרעניצונגען אין דער הינזיכט פון סאָציאַלע פערזיכערונגען. אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע וועלען אַרויסגעגעבען ווערען ערשט די יעניגע, וואָס וועלען האָבען אָפּגעאַרבייט גאַנצע דרייסיג וואָכען אַנשטאָט די ביזאיצטיגע צוואַנציג וואָכען, די הוספה־אונטערשטיצונגען פאַר די מיטגלידער פון די פאַמיליעס וועלען בעגרעניצט ווערען. אויב דער אַרבייטסלאָזער האָט ביז־איצט בעקומען ספּעציעלע אונטערשטיצונגען פאַר די עלטערען אָדער ברידער און שוועסטער, וואָס ער פלעגט אויסהאַלטען, וועט ער איצט בעקומען אונטערשטיצונג בלויז פאַר דער פרוי און קינדער, די דורכשניטס־סטאַווקע פאַר אונטערשטיצונג וועט אין מאַקסימום אויסמאַכען נישט מעהר פאַר פינף זל. אַזוי אַז די אונטערשטיצונג וועט אַפילו אין בעסטען פאַל זיין אַ מינימאַלע. די צייט אין וועלכער דער אַרבייטסלאָזער וועט קאָנען בעקומען אונטערשטיצונג, וועט בעגרעניצט ווערען.

די רעפאָרמען פון די סאָציאַלע פערזיכערונגען וועלכע די רעגירונג פיהרט איצט איין, זענען דער גרעסטער קלאַפּ, וואָס איז געגעבען געוואָרען דער אַרבייטענדיגער בעפעלקערונג, פאַר די לעצטע יאָהרען. אמת, דער רעגירונגס־פּראָיעקט ענטהאַלט אַ קליינע הנחה אין דער פאָרם פון פערזיכערונג אויף דער עלטער און אין פאַל פון אינוואַלידקייט, אָבער גלייכצייטיג מיט דער הנחה ווערט פערלאַנגט מיט אַן ׳אמת׳ ןדראַנג איבער אַלע סאָציאַלע דערגרייכונגען.

דער רעגירונגס־פּראָיעקט פערקלענערט די אור לויבען פון די אַרבייטער און אָנגעשטעלטע אויף אַ העלפט, עס ווערט אָפּגעשאַפט דער ענגלישער שבת דאָס הייסט עס ווערט פערלענגערט די אַרבייטסצייט; עס ווערט פערקלענערט אויף אַ העלפט די בעלוינונג פאַר איבערשעה׳ן, דאָס אָפּשאַפען דעם ענגלישען שבת, דאָס הייסט פערלענגערען די אַרבייטס־וואָך איז פשוט אַן אומפערשטענדליכע זאַך. דאָס לאַנד בויגט זיך אונטער׳ן יאָך פון קריזיס און אַרבייטסלאָזיגקייט, אומעטום געהט אָן אַ בעוועגונג צו פערקלענערן די אַרבייטס־וואָך ביז פערציג שעה, אין דייטשלאַנד האָט מען שוין געפּרובט אַפילו דורכפיהרען די דאָזיגע רעפאָרם, ווייל אויף דעם אופן רעכענט מען צו געפינען אַרבייט פאַר מאַסען אַרבייטסלאָזע. ביי אונז פערקעהרט, געהט מען איינפיהרען אַ פערגרעסערטע אַרבייטס־וואָך, וואָס דערמיט פערלירען צעהנדליגער טויזענדער אַרבייטסלאָזע די האָפנונג צו בעקומען אַרבייט.

די פערקלענערונג פון דער בעלוינונג פאַר איבערשעה׳ן איז אַ מתנה פאַר די אַרבייטסגעבער, צוליב דעם, וואָס זענען פריהער אָנגעוויזען געוואָרען, וואָלט אייגענטליך נישט געדאַרפט דערלאָזט ווערען ביי דער היינטיגער צייט קיין איבערשעה׳ן. אויב אָבער דער אַרבייטס־געבער קאָן זיך ערלויבען צו אַרבייטען איבערשעה׳ן, דאַן פאַרוואָס קומט איהם די מתנה אין דער פאָרם פון פערקלענערען דעם לוין פאַר די דאָזיגע שעה׳ן?

די רעפאָרם פון די סאָציאַלע פערזיכערונגען זעהט פאָראויס אַ פערקלענערונג פון די סטאַווקעס פון דער קראַנקען־קאַסע, עס דאַרפען איינגעפיהרט ווערען אָפּצאָהלען פאַר מעדיצינען, פאַר וויזיטען פון דאָקטוירים, פאַר היילונג אין די שפּיטאָלען, די אונטערשטיצונגען פון דער קראַנקען־קאַסע וועלען פערקלענערט ווערען ביז פופציג פּראָצענט. אַפילו פאַר קימפּעטאָרינס, וועלכע פלעגען בעקומען די גאַנצע הונדערט פּראָצענט, די אונטערשטיצונגען אין פאַל פון אַרבייטס־פערלוסט וועלען אַרויסגעגעבען ווערען בלויז אין משך פון 26 וואָכען אַנשטאָט אין 39 וואָכען און אין געוויסע פאַלען אַפילו בלויז אין פערלויף פון 13 וואָכען.

אַזוי אַרום, ווערט ביי די אַרבייטער און ביי די אָנגעשטעלטע פאַר׳ן פרייז פון דער פערזיכערונג אויף דער עלטער און פון אומגליקספאַלען (אַ רעפאָרם, וואָס וועט פערפליכטען ערשט אין יאָהרען אַרום) צוגענומען אַ רייהע וויכטיגסטע דערגרייכונגען אויפ׳ן סאָציאַלען געביט. און געטון וועט דאָס ווערען מיט דער גרעסטער שנעלקייט און ביים אויסשלוס פון קריטיק פון די געזעצגעבערישע אַנשטאַלטען, איינער פון די לעצטע בעשלוסען פון דער רעגירונג זעהט פאָראויס, אַז די רעפאָרם פון דער סאָציאַלער געזעצגעבונג וועט דורכגעפיהרט ווערען דורך אויסעראָרדענטליכע דעקרעטען פון מלוכה־פּרעזידענט. מען וועט אַפילו דעם ענין נישט איבערגעבען אין סיים, וואו די רעפאָרם האָט סיי ווי אַ פעסטע און געזיכערטע מעהרהייט. מען וויל זיך אַפילו נישט שפּילען אין דער סיים־קריטיק. דער שרוים פון די „ווירטשאַפטליכע ספערען" צו מאַכען אַ גענעראַלען אַנגריף אויף די סאָציאַלע ערובערונגען פון די אַרבייטער ווערט פערווירקליכט.

ה.

אנטיסעמיטיזם פון גויים און אנטיסעמיטיזם פון יודען
פאַרלעזונג פון שלום אש וועגען אנטיסעמיטיזם

לאָנדאָן, (יט״א). אין ווייטשעפּעל איז אונטער׳ן פאָרזיץ פון בעקאַנטען יודישער מאַלער פּיליכאָווסקי פאָרגעקומען אַ גרויסע פערזאַמלונג לכבוד שלום אש׳ן וועלכער ווײלט איצט אין לאָנדאָן. אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג האָט שלום אש געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט צוו. אַנד. ערקלערט: איך האַלט, אַז ביידע קלאַסישע ענטפערן אויף דעם אַנטיסעמיטיזם — דער פּאָליטישער ציוניזם און דער באָלשעוויזם זענען פאַלש.

די ציוניסטישע דאָקטרין — האָט ערקלערט שלום אש — שטיצט זיך אויף דער הנחה, אַז דער יודען־האַס מוז עקזיסטירען אַלעמאָל און די־ווייל קען די יודען ראַטעווען בלויז אַן אייגען לאַנד. שטיצענדיג זיך אויף מיינע מענשליכע אינסטינקטען און געפיהלען בין איך געגען דעם דאָזיגען ענטפער. דער אמת׳ער ציוניזם מוז זיין דער נאַטירליכער און ספּאָנטאַנישער ווילענס־אויסדרוק פון יודישען פאָלק. דאָס דאַרף זיין אַ פּאָזיטיווע און קאָנסטרוקטיווע שטרעבונג, נישט קיין אַנטיטעזע צום יודען־האַס.

וואָס איז שייך דעם באָלשעוויזם, וועלכער געהט אַרויס פון שטאַנדפּונקט אַז די שנאה איז אַ פועל־יוצא פון מאַטעריעלע בעדינגונגען און קען פערשווינדען בלויז אין אַ סאָציאַליסטישער מלוכה, קען איך אָנווייזען, אַז די יודען לעבען אין משך פון די לעצטע 12 יאָהר אונטער דעם באָלשעוויסטישען רעזשים איז די ״ער״ זעלבער לאַגע, ווי די יודען אונטער דע״ חער״עאַזש פון די קעניגען אין מיטעלאַלטער. די קעניגען האָבען דאַן אָפּגעהיט די יודען פון המון צוליב זייערע אייגענע מאַטעריעלע אינטערעסען.

דער אַנטיסעמיטיזם האָט זיך איינגעוואָרצעלט אין די קריסטליכע פעלקער. דאָס איז אַן איבערבלייבעניש פון מיטעלאַלטער, ווען דער אָדער יענער יוד האָט בעשווינדעלט אַ קריסט פלעגט ער בעשולדיגען דעם גאַנצען יודישען כלל. די אומפעהיגקייט פון די קריסטען צו אונטערשיידען דעם יודישען יחיד און די יודישע מאַסען, דאָס איז די סיבה פון יודען־האַס, מיר מוזען אָבער פערשטעהן דאָס ערשט מוזען מיר אַריינברענגען אָרדנונג ביי זיך אין דער היים. אַ פעהלער וואָס ווערט בעגאַנגען דורך אַ יוד מוז געטאַדעלט ווערען דורך אַלע יודען.

עס איז אויך פערהאַן אַ יודישער אַנטיסעמיטיזם — האָט ווייטער ערקלערט שלום אש. אין פּוילען צ.ב. האָט די מעכאַניזירונג פון די וועבערייען אַרויסגערופען אַ שרעקליכע פעראָרימונג צווישען די יודישע האַנדוועבער, פיל וועבערייען געפינען זיך אין יודישע הענד, זיי ווילען אָבער נישט בעשעפטיגען קיין יודען. אין אַלגעמיין איז דאָס פערבונדען מיט׳ן באַנק־וועזען, אויב דער אינדוסטריעלער קומט אין באַנק און זאָגט: אויב איהר וועט מיר נישט געבען קיין הלוואה, וועלען 7000 קריסטליכע אַרבייטער פערלירען אַרבייט — דאַן נעהמט די רעגירונג און די באַנקען אין אַכט די דראָהונג, עס וואָלט אָבער נישט געהאַט קיין שום ווירקונג, ווען עס וואָלט זיך געהאַנדעלט וועגען זיבען טויזענד יודען, וועלכע עס דראָהט אַרבייטסלאָזיגקייט, דער דאָזיגער יודישער אַנטיסעמיטיזם מוז אויסגעוואָרצעלט ווערען. אויב מיר קענען דאָס נישט טון פיזיש — האָט פערענדיגט שלום אש — מוזען מיר אָנווענדען אַלע גייסטיגע מיטלען און זיך אָפּגרעניצען פון די דאָזיגע עלעמענטען.

געגען איינפיהרען „נומערוס קלויזוס"
שטימען פון פוילישע געלעהרטע און אוניווערזיטעטען

אויף אַן אַנדער אָרט ברענגען מיר דעם בעריכט פון דער דעבאַטע וועגען ענדעקישען פאָרשלאַג איינצופיהרען נומערוס קלויזוס פאַר יודען. בעת דער דעבאַטע איז מיט אַ לענגערער רעדע אַרויסגעטרעטען דער פאָרשטעהער פון יודישען קאָלאָ דעפּ. זאַמערשטיין, וועלכער האָט זיך צ. א. אָפּגערופען אויף די מיינונגען וועגען נומערוס קלויזוס וועלכע עס האָבען אַרויסגעזאָגט בעקאַנטע פּוילישע געלעהרטע און פאַקולטעטען פון די פּוילישע אוניווערזיטעטען.

פּראָפעסאָר קושישאַנאָווסקי זאָגט, אַז אַ פּראָפעסאָר הערט אויף צו זיין, ביי דער עקזיסטענץ פון נומערוס קלאַוזוס אַ געלעהרטער, נאָר ווערט אַ פערטיידיגער פון אַ סיסטעם, וואָס פּריוויליגירט איין טייל בעפעלקערונג אויפ׳ן חשבון פון צווייטען, ביי אַזאַ מאָראַלישע אַטמאָספערע איז די פּעדאַגאָגישע און דידאַקטישע אַרבייט פון פּראָפעסאָר פעראורטיילט אויף אונטערגאַנג. דער פאָרשלאַג איז שעדליך סיי פּאָליטיש, סיי נאַציאָנאַל, רייסט אַרונטער די קאָנסטיטוציע, די אויטאָנאָמיע פון די הויכשולען און די מאָראַלישע פּרינציפּען.

אין ענליכען זין האָבען זיך אַרויסגעזאָגט די פּראָפעסאָרען קשימוסקי און ווראָבלעווסקי.

דער פילאָלאָגישער פאַקולטעט פון קראַקאָווער אוניווערזיטעט האָט זיך וועגען נומערוס־קלויזוס אַרויסגעזאָגט אויף פאָלגענדען אופן:

ענטשיידען וועגען אָננעמען קאָנען בלויז פּעדאַגאָגישע און וויסענשאַפטליכע מאָטיוען, מיר גלויבען אין די לעבענס־כוחות פון אונזער פאָלק, מיר וועלען נישט אָנווענדען קיין מיטלען, וועלכע מיר האָבען אין דער צייט פון פאָלקס־קנעכטשאַפט בעטראַכט פאַר אַ חרפה. מיר וואָרענען, אַז דאָס איינפיהרען נייע נאַציאָנאַלע און פּאָליטישע רייבונגען דורך נומערוס קלאַוזוס דראָהט מיט אַ גרויסער סכנה דעם לעבען פון די הויכשולען און די געגענזייטיגע בעציהונגען צווישען די סטודענטען גופא און די סטודענטען און פּראָפעסאָרען. אַלס פועל יוצא דערפון וועט זיין, וואָס די פּוילישע וויסענשאַפט און קולטור וועלען פערלירען יעדען איינפלוס אויף דער נישט פּוילישער בעפעלקערונג. מען וועט די מינדערהייטען שטויסען אין די אָרעמס פון פרעמדע איינפלוסען און קולטורען. אויפ׳ן איינפיהרען נאַציאָנאַלע און רעליגיעזע בעגרענצונגען וועט די פּוילישע יוגענד גאָרנישט געווינען.

דער יורידישער פאַקולטעט פון ווילנער אוניווערזיטעט האָט זיך וועגען דעם ענין אַרויסגעזאָגט:

דאָס איינפיהרען נומערוס קלויזוס וואָלט זיך שעדליך אָפּגערופען אויף דער פּעדאַגאָגישער, וויסענשאַפטליכער און ערציהערישער טעטיגקייט פון די פאַקולטעטען. די פּוילישע וויסענשאַפט און קולטור וואָלטען דערפון גאָר שטאַרק געליטען. דער נומערוס קלויזוס איז אין ווידערשפּרוך צו דער קאָנסטיטוציע, וועלכע ווערט געלערנט אויפ׳ן יורידישען פאַקולטעט און אַט דער ווידערשפּרוך וואָלט געהאַט אַ דעמאָראַליזירענדען איינפלוס אויף דער יוגענד.

אין אַן ענליכען זין האָט זיך אַרויסגעזאָגט דער יורידישער פאַקולטעט פון וואַרשאַווער אוניווערזיטעט. די מעדיצינישע פאַקולטעטען פון ווילנער און וואַרשאַווער אוניווערזיטעטען האָבען זיך אויך אַרויסגעזאָגט געגען נומערוס קלויזוס, וואָס דאָס איז געגען מהות פון די אוניווערזיטעטען אַלס וויסענשאַפטליכע אַנשטאַלטען. ענליך האָט זיך אַרויסגעזאָגט די הויכשול פאַר לאַנדווירטשאַפט.

גאַנץ אַמעריקע זוכט די רויבער
וואָס האָבען אַוועקגערויבט דאָס קינד פון בעריהמטען אָקעאַן־לופט־פליהער לינדבערג

דאָס אַוועקרויבען פון לינדבערג׳ס קינד איז נאָך אַלץ די סענסאַציע פון אַלע אַמעריקאַנער צייטונגען. די צייטונגען שרייבען נישט וועגען פּאָליטישע נייעסען, וועגען דער יאַפּאַניש־כינעזישער מלחמה, וועגען דער פעלקער־ליגע, וועגען אַרבייטסלאָזיגקייט, זיי זענען פול מיט די בעשרייבונגען אַרום ענין לינדבערג, יעדע שעה גייט אַרויס עקסטראַ אויסגאַבען מיט פערשידענע קלאַנגען, חשדים, מעשיות וועגען די רויבער פון לינדבערג׳ס קינד.

די גאַנצע פּאָליציי פון אַלע שטאַטען, פון קאַנאַדע, פון מעקסיקע, איז מאָביליזירט געוואָרען צום געיעג נאָך לינדבערג׳ס רויבער.

דער פּרעזידענט הובער האָט זיך פּעראַינטערעסירט מיט דעם ענין און עס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ פעראָרדנונג, אַז די גאַנצע פּאָליציי זאָל געשטעלט ווערען אויף די פיס און געפינען דאָס קינד. מען איז זיך משער, אַז מיט די זוכענישען פערנעמען זיך ביז 100 טויזענד פּאָליציאַנטען און דעטעקטיווען.

די פרוי לינדבערג האָט זיך געווענדעט דורך ראַדיאָ און דורך אַלע צייטונגען צו די רויבער און צו אַלע בירגער פון לאַנד און בעט רחמנות אין די קירכעס האָבען די פּאַסטאָרען אָפּגעריכט תפילות צו גאָט, אַז ער זאָל העלפען זוכען די רויבער.

פּאָליציי מיינען, אַז זי איז אויף די שפּור פון די רויבער. די קעלנערין פון אַ דערבייאיגען רעסטאָראַן האָט דערצעהלט, אַז אין יענעם אָוונד זענען געווען אין רעסטאָראַן דריי פּערזאָנען. מען האָט איהר געוויזען בילדער פון פּראָפעסיאָנעלע באַנדיטען און קינדער־רויבער און זי האָט דערקענט צוויי פון די פּערזאָנען, וואָס זענען געווען אין רעסטאָראַן.

לויט דער ביטע פון לינדבערג׳ן האָט דער ניו־יאָרקער פּאָליציי־שעף צוריקגעצויגען זיין מעלדונג וועגען אַ בעלוינונג פון 25 טויזענד דאָלאַר פאַר דעם, וואָס וועט אָנווייזען אויפ׳ן אמת׳ן רויבער לינדבערג האָט מורא געהאַט, אַז די מערדער קאָנען דערמאָרדען ס׳קינד, כדי נישט אַריינצופאַלען אין די הענד פון דער פּאָליציי.

מ׳גיט איבער, אַז לינדבערג האָט שוין אָנגעבינדען אַ קאָנטאַקט מיט די רויבער, ער האָט זיך געראַפט מיט זיי טרעפען אין אַ געהיימען אָרט.

איבער לינדבערגס ווילע האָט זיך בעוויזען אַן אַעראָפּלאַן, וואָס האָט זיך אַראָפּגעלאָזט נידעריג איבער דער ווילע. פון אַעראָפּלאַן האָט מען געגעבען געוויסע צייכענס. דאָס זאָל זיין אָפּגערעדטע סמנים צווישען לינדבערג׳ן און די, וועלכע גיבען איהם די פערבינדונג מיט די רויבער. מען זאָגט אָבער גאָרנישט אויס, מען האַלט בסוד.

די אַגענטען וואָס זוכען און שפּירען נאָך אַרום לינדבערג׳ס ווילע, שטעלען פעסט, אַז די רויבער זענען געגאַנגען אָנגעטאָהן אויף זייערע שיך דיקע זאָקען, כדי עס זאָלען נישט בלייבען קיינע שפּורען פון זייערע שיך טריט.

פּאָליציי האָט שוין פעסטגעשטעלט, אַז די רויבער האָבען אַוועקגעפיהרט דאָס קינד אין אַ געגנבעטען אויטאָמאָביל. עס איז שוין דאָ די גענויע בעשרייבונג פון אויסזעהן פון אויטאָמאָביל.

הינטער האָלספיד אין ניו־דזשערזי האָט מען געפונען אַן אַוועקגעוואָרפענעם אויטאָמאָביל. לויט דער בעשרייבונג איז עס דערזעלבער אויטאָמאָביל, אין וועלכען די רויבער זענען געפאָהרען. דער אויטאָמאָביל איז געגנבעט געוואָרען אין ברוקלין. מען האָט געקאָנט פעסטשטעלען די שפּורען פון די פינגער אויף דעם שאָפער־רעדל.

לינדבערג ווערט שאַנטאַזשירט דורך פערשידענע באַנדיטען חברות, וועלכע שיקען איהם געהיימניסליכע בריוו. ער האָט בעקומען אַ בריוו פון איין באַנדע, אין וועלכען עס איז געשוואוירען, אַז אויב ער וועט נישט אַריינשיקען 50 טויזענד דאָלאַר וועט זיין קינד אויסגעהן אין יסורים.

אַ צווייטע באַנדע שרייבט, אַז ער וועט אין צוויי וואָכען אַרום זיך דערוויסען די ענטגילטיגע בעדינגונגען, לויט וועלכע ער וועט קאָנען בעקומען דאָס קינד.

—=:o:=—

ירושה פון 50 מיליאָן דאָלאַר
האָט איבערגעלאָזט פּאָול וואַרבורג

ניו־יאָרק, (יט״א) דער לעצטענס פערשטאָרבענער בעקאַנטער יודישער באַנקיר פּאָול וואַרבורג, אַ ברודער פון פעליקס וואַרבורג, האָט איבערגעלאָזט אַ ירושה פון העכער 50 מיליאָן דאָלאַר פערמעגען זיין פרוי. נאָך איהר טויט וועט דאָס פערמעגען געטיילט ווערען צוגלייך צווישען זיין טאָכטער דר. בעטינאַ וואַרבורג און זיין זוהן פּאָול דזשעמס וואַרבורג.

די צוואה ענטהאַלט נישט קיין שום שפּענדונגען אויף וואָהלטעטיגע צוועקען. דערביי ווערט געזאָגט דאָס די פרוי און קינדער וועלען בעשליסען וועגען די שפּענדונגען אין הסכם מיט זייערע ווינשען.

Dr. med **M. Lerner**
ספּעציאַליסט פאַר קינדער־קראַנקהייטען
זאַכאַדניאַ 64, טעל. 113-09
יעדען טאָג פון 3 – 5 נאָכמ.
121

דאס לעבען פון די כינעזישע יודען

פון א רייזע

פון דר. דזשאק מאגיט.

די פערגאנגענהייט פון דער געמישטער בע־פעלקערונג אין ווייטען טייל פון כינע איז ווי אנ׳ארויסגעריסען בלאט פון היסטאריע, וואס איז ערגעץ פערלוירען געגאנגען. די פערשידענע מדרגות פון די דאזיגע מענשענס קולטורעלער ענטוויקלונג די ווירקונג אויף זיי פון ארומיגע פעלקערשאפטען — דאס אלצדינג איז נאך דערוויל א געהיימניש. מעגליך, אז פריהער אדער שפעטער וועט די געלערנטע וועלט געפינען אנ׳ענטפער אויף א סך פון די רעטענישען, וואס זענען פערבונדען מיט דער ענטשטעהונג פון אט דעם מערקווירדיגען טיפ מענש און יוד אין יענעם ווייט־פערוואורפענעם ווינקעל. זיכער אבער איז, אז צו די ווירקונגען פון דער נאטור־סביבה דארט איז צוגעקומען אויך א רייהע זייטיגע איינפלוסען, וואס האבען אלע געהאט זייער חלק אין דעם פורעמען פון דער דארטיגער בעפעלקערונג און איהר ארט לעבען: דער נידעריגער מאטעריעלער מצב, די צוואנג־הערשאפט אינ׳ם אייבערליכען פאליטישען לעבען פון זייער געזעלשאפטליכען ארגאניזם, די לאנג־יעהריגע אפהענגיגקייט פון א קארופטירטער פראווינץ־רעגירונג — די אלע זאכען האבען ארויפגעלייגט זייער שטעמפעל אויפ׳ן גייסטיגען אנבליק פון דער דאזיגער ראסע.

און ווי דער גייסט, אזוי דאס אויסערליכע אויסזעהען פונ׳ם איינוואוינער פון טסיאנדזשאא, וואס שפיגעלט זיך אפ אויך אין זיין ארט קליידען זיך: פראסט, געשמאקלאז, קיין ברעקעל אייגענארטיגקייט. אין די גרונד־שטריכען זענען זייערע קליידער אויפ׳ן זעלביגען שניט פונ׳ם געוועהנליכען כינעזער. דער איינציגער חילוק איז, וואס זיי, די דאזיגע יודען־כינעזער, פערפעהלען נישט צו טראגען אויף דעם יודיש־רעליגיעזען בגד, א מין טלית־קטן. וואס זיי טראגען פון אויבען־אויף, ווי די וואלטען דערמיט פאראדירט. אין די לעצטע יאהרען האט זיך שוין אנגעהויבען מערקען דארט דער איינפלוס פון די גרעסערע כינעזישע שטעט. דאס איז צו פערדאנקען די אפטע בעזוכען פון גאלע־לייט כינעזישע סוחרים, וואס קומען אהין פערקויפען דער אפגעשטאנענער פראווינץ־בעפעלקערונג פערשידענע מינים סחורות פון שאנכאי און כאנקאו. אזוי אז א טייל פון די מעהר־פארמעגליכע איינוואוינער דארט, אין טסיאנדזשאא, בעווייזט זיך שוין אמאל אין א יום־טוב מיט עפעס א מלבוש, וואס ווייזט שוין אויף א סימן פון כלומרשט אייראפעאישען שניט. אביסעל פיינער איז דאס קליידען זיך פונ׳ם ווייבערסוס דארטען.

וואס איז שייך דעם קולטור־לעבען און דעם גייסטיגען אויסלעבען זיך פון דער בעפעלקערונג דארט, אין דער גאנצער פראווינץ סיטשואן, האלטען זיי דערוויל נאך ביי די ערשטע מדרגות פון דעם מענשענס גייסטיגער ענטוויקלונג אינ׳ם מאדערנעם זין פונ׳ם ווארט. רעליגיע איז דער צענטער און כמעט איינציגער מקור פון זייער גייסטיגען לעבען. דאס איז קלאר פונ׳ם ערשטען בליק אויף דעם פאלקס אונטערטעניגקייט צו זייערע רעליגיעזע פיהרער. ס׳איז גענוג, למשל, זיך אביסעל צו בעקענען מיט די רעליגיעזע שריפטען דארט, און א קוק טון אויף דעם שטייגער ווי עס ווערען געפראוועט די תפילות אין א דארטיגען טעמפעל — און באלד וואקסט־אויס פאר אייך אין אייער זכרון דער „אלטער ישראל", וואס האט בעוויזען דעם וואונדער דורכצומאכען, דורך טויזענדערליי עטאפען, דעם לאנגען שווערען וועג פון „אייביגען יודישען וואנדערער".

איך האב זיך בעקענט מיט איין גייסטיגען פיהרער אזא, א „דיבער אין א טעמפעל", ערגעץ אין א סינאגאגע הינטערן שטאט. אויפ׳ן אויסזעהן איז ער געווען א מענש פון א יאהר 60. א טרוקען, געלבליך־בלאס געזיכט מיט [illegible] געזיכט־ציגען; דער שטערן בעדעקט מיט א געדיכטער נעץ פון טיפע קנייטשען; די אויגען גרויסע, פערטראכטע, וואס קוקען אביסעל פאר־זיכטיגליך פון אונטער׳ן שטערן ארויס. זיין נאמען איז געווען קאדמאן־צאלאל (קדמן־צלאל), און שוין מיט זיין אויסזעהן אליין, האט ער זיך שארף אפ־געצייכענט פון אלע ארום איהם. בעגעגענט האבען מיר זיך צופעליג און באלד האבען מיר אבער דערפיהלט א נאהענטקייט איי־נער צום צווייטען. שפעטער, אז ער האט געהערט, אז איך בין נישט קיין הענדלער און פערנעהם זיך נישט מיט געשעפט. נאר בין געקומען מיט וויסענשאפטליכע פארשונג - צוועקען, איז זיין בע־ציהונג צו מיר געווארען נאך ווארימער, נאך סימ־פאטישער. קאדמאן־צאלאל האט זיך גערעכענט פאר א שטיק אסטראנאם — „בורבין", ווי עס הייסט דארטען — און האט אפילו אנגעפיהרט א שול פאר „אסטראנאמישע" לעהרעס אין יענער גע־געגנד. איך האב זיך פעראינטערעסירט מיט זיין „אסטראנאמיע".

איינמאל, אין א זומער־אווענד, האב איך בע־זוכט קאדמאן צאלאל׳ן אין זיין בעשיידענער וואוי־נונג, וואו ס׳איז אויך געווען זיין שול. ס׳איז געווען תחילת אווענד. אין דער וואוינונג איז שוין געווען רעכט טונקעל. נאר קיין בעלייכטונג האט מען נאך נישט אנגעצונדען. אין דער טונקעלקייט פיהלט מען זיך געוועהנליך אינטימער, און אונזער שמועס האט טאקע באלד אנגענומען דעם כאראק־טער פון א בעזונדערער נאהענטקייט און הארציג־קייט. מיר האבען גערעדט וועגען דעם אוניווערס, דעם גאנצען וועלט־רוים מיט זיינע זונען סיסטעמען, און ביסלעכווייז זענען מיר „אראפגעקומען" אויף דער ערד — און אנגעהויבען רעדען וועגען וועלט פון מענשען. קאדמאן צלאל האט ארויסגעזאגט זיין בליק און פילאזאפישע אנשויאונג; ווי אזוי ער קוקט אויף דעם ענין יצירת־העולם און אנ־דערע פראגען פון גאט און מענש. ער האט מיר דערצעהלט וועגען דער געהיימנישפולער „כורון — אולא", וועמען קיין מענשענס אויג האט נאך קיינ־מאל נישט געזעהען, און וועגען אומצעהליגע אנ־דערע אלעגאריעס און פאלקס־פאנטאזיעס. און גע־רעדט האט ער וועגען דעם אלעמען רוהיג, געלאסען און מיט אזא זיכערקייט, אזוי ווי דאס זענען זא־כען, וואס ס׳קאן גאר וועגען זיי קיין שום ספק נישט זיין. איך בין געזעסען און געהערט די רייד פון אט דעם מערקווירדיגען אלטען מאן און נישט ווילענדיג האב איך זיך געפרעגט: וויפיל דורות פון קולטור־ענטוויקלונג שטעהען צווישען מיר און איהם?

קאדמאן צאלאל האט געענדיגט. עטליכע מי־נוט האבען מיר ביידע זיך אונטערווארפען דער טיפער שטילקייט אין צימער, און נישט געוואלט שטערן די דאזיגע מיסטישע שטילקייט. איצט איז שוין מיין צימער געווען רעכט פינסטער, וואס דאס האט געמאכט די אטמאספערע נאך כשופ׳דיגער און געהיימנישפולער. פלוצים ווענדט ער זיך צו מיר און טוט א פרעג, ווי אזוי בעטראכטען מיר, איי־ראפעער, די פראבלעמען פון וועלט־בעשאף. איצט איז געקומען מיין רייהע צו רעדען. איך האב, אין קורצע ווערטער און אזוי פאפולער ווי מעגליך, איהם איבערגעגעבען דעם תמצית פונ׳ם אייראפעאיש־וויסענשאפטליכען קוק אויף די אלע זאכען איך האב איהם געזאגט, וואס די אנגענומענע וויסענ־שאפט האט צו זאגען וועגען דעם פארמאט פון אונזער ערד, פון איהרע בעוועגונגען ארום דער זון און וועגען דער גאנצער ענטשטעהונג פון וועלטען בכלל, צווישען וועלכע אונזער ערד איז בלויז א שטויב־קערנדעל.

דער אלטער קאדמאן צאלאל האט זיך אויפ־מערקזאם צוגעהערט. בלויז דא און דארט האט ער איבערגעשלאגען מיט א פראגע און געבעטען א נ׳עו קלערונג, אזוי, למשל, ווען איך האב איבער־געגעבען דעם תמצית פון די פילאזאפישע לעהרען [illegible] דעם אדער יענעם פילאזאף, האט ער ארויס־געשמייכלט א בעמערקונג: „נו, יא, דאס זאגען דאך אויך אונזערע היילגע שריפטען" [illegible] האט א קנייטש געטון דעם [illegible] שטערן און א פרעג געטון: „הייסט עס, אז איהר מיינט טאקע בעסט, אז די ערד און מיר אלע אויף דער ערד דרעהען זיך און בעוועגען זיך?" דער־נאך, אז איך האב געענדיגט רעדען, איז ער א שטיקעל צייט געבליבען זיצען אומבעוועגליך, טיף פערזונקען אין רעיונות. ענדליך האט ער זיך א ריהר געטון, אויסגעגלייכט די געבויגענע פיגור און געזאגט: „יא, אייערע לעהרעס זענען זעהר פיינע. זיי זענען אלע געשטיצט אויף פראקטישע אויספארשונגען. איהר רעדט נאר פון זאכען, וואס מען ווייסט, וואס מען זעהט, מיר, אבער, האבען אנ׳אנדערע לעהרע. אונזער לעהרע איז געשטיצט אויף געטליכער דערקענונג. מיר רעדען נאר דאס, וואס מיר האבען ארויסגעלייענט פון אונזערע שריפטען".

ס׳איז געווארען שפעט. איך האב זיך אויפ־געהויבען אוועקצוגעהען. מיר האבען זיך ווארים געדריקט די הענד, און אין דעם מאמענט האב איך געפיהלט, אז די ווייטע דורות, וואס זענען געשטאנען צווישען מיר און איהם ערשט מיט א פאר שעה צוריק, זענען איצט איינגאנצען פער־שוואונדען. איצט זענען מיר ביידע געווען קינדער פונ׳ם 20־טען יאהרהונדערט, וואס זוכען ביידע אנ׳ענטפער אויף די זעלביגע נאך נישט פערענט־פערטע פראגען, און שטרעבען ביידע צו דעם זעל־ביגען ציל — צו מאכען גליקליכער דעם גורל פון דעם מענשען אויף דער ערד.

דער אלטער קאדמאן צאלאל האט מיך אונטער געפיהרט ביז צו דער שטאט. אויפ׳ן וועג האב איך, אויף א זעהר דעליקאטען אופן, געפרובט אנגערירען די פראגע פון נאציאנאליטעט; איהם געגעבען אנצוהערען אז אויך איך בין א יוד און געהער פארמעל צו דער זעלביגער אמונה, וואס ער. דער אלטער האט מיך אויסגעהערט און, פונקט אזוי דעליקאט און פארזיכטיג, האט ער מיר גע־ענטפערט: „מיר אלע בעטען צו איין גאט, און איך זעה נישט קיין חילוק אין דעם, אויף וואס פאר אנ׳אופן און אין וואס פאר א שפראך דאס ווערט געטון".

ווי אזוי מ׳לאזט אראפ א שיף אין ים אריין

די שיף ווערט אויפגעהויבען אין דער לופטען און אראפגעלאזט אין וואסער.
אזא פראבע האט מען געמאכט אין באסטאן (אמעריקא).

ד. איזראעל.

פערעלע

א סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

113

— איך האב זי דאך געזעהען און דאך מיט איהר גערעדט, האט בערנארד מיט דער גרעסטער פערבימערונג געזאגט:

— בערנארד בעזין זיך, וואס דו רעדסט.

— הער דאקטאר, מיר זענען שוין נישט קיין קינדער און מיר דארפען זיך נישט שפילען אין קיין קינדערייען. איך בין טיף איבערצייגט, הונדערט פראצענט זיכער, אז איך האב דארט געזעהן פרידאן. דעם ערשטען אויגענבליק בין איך געווען אזוי איבערראשט, אזוי צומישט, אז איך האב געמיינט, אז עס חלומ׳ט מיך, אבער ערשט איצט שטעל איך מיר עס פאר אין די געדאנקען. אז אלץ וואס איך האב געזעהען, וואס איך האב געהערט איז די ווירקליכקייט.

— בערנארד, דאס איז דאך שרעקליך, ווי אזוי שטעלסט דו זיך די גאנצע געשיכטע פאר.

— אמת, דאקטאר, אז דאס איז זעהר שרעק־ליך און איך שטעל דאס מיר איצט, אין א רוהי־גער מינוט פאר אויף דעם אופן, אז איך בין שרעקליך אפגענארט געווארען. פרידא האט גע־לעבט און לעבט ביז היינט. זי איז פערפיהרט גע־ווארען און מיט איהר אייגענעם ווילען, איז זי געווען די גאנצע צייט אין דעם פרעהליכען הייזעל. איצט, ווען די חברה האבען מיך געוואלט פון דער וועלט אפרוימען, האבען זיי מיך אין מיינע לעצטע מינוטען געוואלט נאך מעהר פייניגען און זיי האבען מיר געוויזען פרידאן.

— ארימער בערנארד, וואס טראכסט דו איצט צו טון?

— נישט אפשטעלען זיך, נאר ווייטער זיך ווידמען צום אויפקלערען די גאנצע געהיימניש־פולע געשיכטע.

— בערנארד, מיינסט דו, אז דאס געהיימניש מיט לעאן דרייהארן האט אויך געמיינזאמעס מיט דער דאזיגער געשיכטע?

— אהן שום ספק, איך בין דערין איבער־צייגט, און נישט נאר דאס, דער מארד פון האנ־קא ראווסקא, וועלכער האט ארויסגערופען אזויפיל טומעל, די גנבה ביים באנקיר ראזענטאל, דער ארעסט פון פערעלע האלפערן, דער ארעסט פון לעאן דרייהארן, דאס אלץ שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט דעמזעלבען סוד, וועגען וועלכען איך האב מיין ווארט געגעבען, אז איך וועל איהם ענטדע־קען.

— איך זאג זיך איינגאנצען אפ דאס צו פער־שטעהען, איך בין דערין איינגאנצען בלינד.

אימיצער האט אנגעקלונגען אין בערנארדס טיר. קאלינסקי האט זיך פויל אויפגעשטעלט פון ארט, אוועקגעווארפען זיין פאפיראס און צוגע־גאנגען עפענען די טיר. גאלד האט געהערט אין קארידאר א געשפרעך פון בערנארדען מיט עפעס א פרויענצימער, וועמענס שטימע איז איהם געווען בעקאנט, ער האט זיך אבער נישט געקענט דער־מאהנען, ווער דאס איז.

אין דעם זעלבען מאמענט האט זיך געעפענט די טיר און בערנארד האט אריינגעפיהרט אין צימער א יונג פריילין.

— דאקטאר גאלד, דערקענסט נישט דאס פריילין, פערעלע האלפערן?

גאלד האט זיך גוט איינגעקוקט, ער האט מיט פערוואונדערונג געזאגט:

— איהר פריילין דא, איך בין דאך געווען זיכער....

— אז איך בין נאך ארעסטירט, האט פערעלע איבערגעשלאגען די רייד, ס׳שטעלט זיך פאר, אז אזוי האט אויך געקענט זיין, ס׳איז אבער געקומען א מענש, וועלכער האט א פיצעלע רחמנות געהאט אויף מיר און מיך צייטוויליג בעפרייט.

פערעלע האט דערביי, אהן דעם מ׳זאל זי פרעגען דערצעהלט, אז דער פראקוראנט פון דער באנק־פירמע ראזענטאל — גאנסקי האט פאר איהר אריינגעטראגען קויציע און זי איז בעפרייט געווארען ביז׳ן פראצעס.

— איך בין נישט געגאנגען צו ראזענטאלען און נישט צו גאנסקין, האט פערעלע געזאגט, הגם איך האב זיי געדארפט זיין דאנקבאר פאר דער אריינגעטראגענער קויציע, נאר [illegible] צו אייך, הער קאלינסקי.

— פארוואס עפעס גראד צו מיר, האט בער־נארד מיט דער גרעסטער נייגיריגקייט געפרעגט, מיט וואס האב איך פערדינט די אויפמערקזאמקייט פון אייער זייט.

— דערמיט, וואס איהר זענט א פריינד פון לעאן דרייהארן און צוליב דעם, וואס איך האב נאך אין ארעסט געהערט, אז איהר אינטערעסירט זיך מיט דעם גאנצען ענין.

— אמת, האט גאלד געזאגט, בערנארד האט זיך אנגעהויבען שטארק צו אינטערעסירען מיט דעם אלעם, וואס דא איז פארגעקומען. נאר אונז שטעלט זיך אבער דאס פאר אזוי שרעקליך, אזוי געהיימנישפול, מיר געפינען זיך אין א לאבירינט פון אזויפיל פערברעכענס און נידערטרעכטיגקייט, אז נאר דער טייוועל קען זיך דורך איהם אדורכ־קומען.

— דער גאנצער ענין איז אפשר נאך שרעק־ליכער, ווי איהר מיינט, האט פערעלע פול מיט רעזיגנאציע געזאגט, הגם איך אליין ווייס אפשר דערפון ווייניגער פון אייך, אבער זאלען מיר נישט פערלירען קיין צייט, צי ווייסט איהר, פריינד פון לעאן דרייהארן, אז ער האט א פרוי מיט א קינד אין ווארשא.

— איהר וויצעלט זיך נישט אין דער פאסיגער צייט, האט בערנארד מיט זיין אויפריכטיגער נאַ־טור געזאגט, לעאן איז דאך לויט דעם, ווי איך ווייס אייער חתן און וואס ער ליידט איצט אזויפיל איז דאך נאר צוליב אייך.

— אט דאס איז דער גרעסטער ליגען, אין וועלכען מיר אלע האבען ביז איצט געגלויבט. דאס וואס איך זאג אייך וועט נישט זיין שווער זיך צו דערוויסען. איך ערקלער אייך, אז לעאן האט א פרוי מיט א קינד אין ווארשא, ער האט אין דער מלחמה־צייט זעהר ריין חתונה געהאט און לויט מיין מיינונג, ציהט זיך פון דער צייט אן די גאנצע קייט פון פערברעכענס, סודות און אומ־גליקען.

בערנארד קאלינסקי און דאקטאר גאלד זע־נען געווארען איבערראשט. די קאטעגאָרישקייט און אויפריכטיגקייט מיט וועלכער פערעלע האט גערעדט, האט די צוויי מאנספערשוינען איבער־צייגט, אז זי איז נישט אראפ פון זינען און רעדט נישט פון דער היץ. איבריגענס, האבען זיי צו גוט געקענט די אידעאלע פערעלע, אז זי וואלט נישט אהן שום בעווייזען געקומען צו זיי מיט מעשיות, וועל־כע האבען נישט קיין שום גרונד.

בערנארד האט געמאכט דעם אנשטעל, אז ער איז פולשטענדיג רוהיג, הגם אלץ האט אין איהם געקאכט.

— וואס איז דער ציל פון אייער אהערקומען צו מיר, האט בערנארד געפרעגט.

— איך האב אייך שוין געזאגט, איך האב נישט מעהר קיין כוח צו ליידען. א חוץ דעם ליידען נאך פיל אנדערע מיט מיר צוזאמען, אנדערע וועלכע זענען פונקט אזוי אונשולדיג ווי איך. איך בין געקומען אהער, אז איהר זאלט מיר העלפען די גאנצע זאך מוז א סוף נעהמען. פער־שטעהט זיך, האט פערעלע צוגעגעבען, אז דאס איז אנבעלאנגען אן אייך, אויב איהר ווילט מיר עפעס העלפען.

פערעלע האט דאס אלץ געזאגט, מיט א טאן, אין וועלכען ס׳איז געווען א געמיש פון אונגעהויער פערצווייפלונג, פון בעהאלטענעם שטאלץ, מיט פאר־וואורף פאר די בעלעדיגטע געפיהלען, אז בער־נארד, האט אפשר דאס ערשטע מאל אין זיין לעבען דערפיהלט א געפיהל פון רחמנות צו דעם אונבעהאלפענעם בעשעפעניש, וואס איז געשטא־נען פאר איהם. (פארטזעצונג קומט).

בריף פון דער קבוצה גבעת אריה

(פון דעם בוך: „טעג און נעכט")

פון נתן ביסטריצקי.

נישט פיל זענען די געווען די בריף; פאַרנאַכט פלעגען זיי אָנקומען; דער בריף־טרעגער אין דער יודישער שכונה פלעגט ברענגען די פּאָסט דעמאָלט, ווען מען בעגיסט שוין די פאַרנאַכטיגע מידע גאַסען.

ביי מרים'ען איז געווען דער געפיהל, ווי ס'וואָלטען צו איהר געפלויגען רייטער פון דאָ און פון דאָרט; זיי איילען זיך די רייטער. יאָגען אונטער די פערד, וואָרום באַלד וועט צופאַלען די נאַכט. אָט הערט זיך אָפּהילכען די פערדישע פיס אויף די ווייכע וועגען, וואָס הילען זיך אין די פאַרנאַכטיגע שאָטענס.

דער ערשטער בריף, וואָס איז, ענדליך, אָנגעקומען פון גבעת־אריה, איז געווען געשריבען מיט אַ פרעמדער האַנד־שריפט.

צו דער פרוי מרים אין יפו, שלום.

איך בין אורי, — אורי גנבי פון גבעת־אריה. אין מיין פאָטערס הויז האָט מען מיר גערופען אוריאל ראָטבורט, ראָטבורט — דאָס איז דער פאַמיליען־נאָמען פון מיין פאָטער, איך האָב עס געענדערט דעם דאָזיגען נאָמען אויף גנבי. ווען איך בין געקומען אין לאַנד אַריין. מיין פאָטער קען מיר ביז איצט נישט מוחל זיין דאָס. וואָס כ'האָב געענדערט זיין פאַמיליען־נאָמען אויף אַנ'אַנדערן, אַנ'אויסגעטראַכטע! פון קאָפּ, אָבער כ'האָב דאָס נישט געטון דערפאַר, ווייל דער כבוד פון מיין פאָטערס פאַמיליען־נאָמען איז אָרים און מיינע אויגען, נייערט נאָר דערפאַר, וואָס איך בין אויפגעגאַנגען און געקומען אין ארץ־ישראל.

איך וואוין אין גבעת־אריה. מיר וואוינען אין איין געצעלט. בנימין און איך. בנימין האָט זעהר ליב דאָס געצעלט, אַפילו אין די רעגען־טעג, ווען דאָס געצעלט וויגט זיך אַהין און אַהער. איך האָב זעהר ליב בנימינ'ען.

אַז דו וועסט קומען צו אונז, וועסטו קענען נעכטיגען אין מיין געצעלט, וויפיל נעכט דו וועסט וועלען: איך און לייבוש איינגעלבוים, וועלען אַוועקגעהען צו יקיר פיינער; ס'מאַכט נישט אויס. — יקיר'ס געצעלט איז גרעסער פון אונזערס און מענשען זענען אין איהם פאַרהאַן ווייניג.

אויב דו וועסט בלייבען ביי אונז, וועסטו קענען וואוינען מיט בנימינען אינ'ם צריף פאַר קראַנקע. אינ'ם צריף פאַר קראַנקע זענען פאַרהאַן עטליכע צימערן, זיי זענען גוט פאַר משפחה־מענשען. אין צריף פאַר קראַנקע וואוינט הינדע די קראַנקען־שוועסטער פון רוסלאַנד, די הינדע, וואָס איהר פאָטער איז דערשאָסען געוואָרען דורך באָלשעוויקעס; דאָ וואוינט אויך אלישע פּערס, דער לעגענדע־שרייבער פון פּראַג. ביי הינדע דער קראַנקען־שוועסטער איז פאַרהאַן אַ גרויסע משפחה: אַלע קראַנקע; צו אלישע קען יעדען טאָג אָנקומען זיין פרוי מיט די קינדער. מיר וואַרטען אין הויף יעדען טאָג אויפ'ן אָנקומען פון דער פרוי מיט די קינדער. ביי אונז אין גבעת־אריה זענען איצט נישט פאַרהאַן קיין משפחה־מענשען; מיר זענען אַלע יונגע.

דו, פרוי מרים, וועסט קענען וואוינען נאָענט צו הינדען. הינדע איז אַ גוטע און אַנ'איינפאַכע, ווי אַלע רוסישע. אונזער פרעדיג הירש זאָגט: די גאולה וועט קומען פון רוסלאַנד און פון ארץ־ישראל. ער מיינט: די סאָציאַליסטישע גאולה. פרעדיג איז פון ווין. ווען ער וואָלט געווען געבליבען אין ווין, וואָלט ער געוואָרען אַ גרויסער פרעדיגער פון דער סאָציאַליסטישער גאולה; ביי אונז אין גבעת־אריה, אַרבייט ער אויפ'ן כביש, ער קלאַפּט קליינינקע, קליינינקע שטיינדעלעך. אַלע אַרבייטען מיר ביים כביש. מיר פלאַסטער'ן וועגען צווישען פאַרשידענע יודישע ישובים, אין דער געגענד פון ים־כנרת. מיר — לייבוש, יקיר און איך — אַרבייטען אין דער מחצבה. מיר האַקען בשטיינער.

אין די אָוונטען וועלען מיר קומען צו אייך — איך, לייבוש און יקיר, אפשר האָסטו ליב צו שווייגען, פרוי מרים. וועלען מיר דיך נישט בעלעסטיגען. לייבוש איז אַ שטאַמלער, ס'איז איהם שווער צו רעדען. יקיר קען אַזוי שיין שווייגען, ביי יקיר זענען פאַרהאַן ציין ווייסע ווי ליליעס, ער לאַכט בלויז מיט די, מיט די ציין. איך, אויב דו וועסט וועלען, וועל פאַר דיר שפּילען עטליכע מעלאָדיעס, בנימין האָט ליב די מעלאָדיעס, וואָס איך שפּיל. ביי אונז אין די געצעלטען, איז נישט אַזוי שווער צו שווייגען ווי אין הויז ביים טיש. אויך אין דעם עס־צריף, ביי די גרויסע טישען שווייגט מען אַמאָל.

פון דעם צימער אינ'ם צריף פאַר קראַנקע, קענען מיר זעהן דעם גאַנצען הויף, יעדען איינעם, וואָס קומט אַרויס פון זיין געצעלט, דער הויף איז אַרומגערינגעלט מיט אַ וואַנט. די וואַנט קען מען זעהן פון דערווייטענס, וואָרום דער הויף שטעהט אויף אַ בערגעל און די וואַנט איז זי ווייסע. אַנטקעגען דעם צריף פאַר קראַנקע, אין איין שורה מיט איהר, זעהט זיך דאָס גרויסע געצעלט, דאָס איז דאָס געצעלט פאַר די בהמות. דאָ געפינט זיך די „מיס־אייראָפּע" — אַנ'אַראַבישע קוה, נישט פון קיין יחוס'דיגער ראַסע, מיט אַ פעל, וואָס איז אָפּגעקראָכען, ווי אַנ'אמת פאַרסען. „שמשון הגבור" — אַ יונגער אָקס מיט אַ ווייסען פלעק אויפ'ן שוואַרצען שטערן; אַזעלכע בהמות מיט ווייסע פלעקען האָבען מיר קינדווייז זעהר ליב געהאַט; „דער פילאָזאָף" אונזער איזעל, וואָס ווערט זעהר געאַכפּערט אינ'ם גאַנצען הויף — דער פאַרשטענדיגסטער צווישען אונז. כ'וועל נישט רעדען וועגען די צוויי פרדות „עדה" און „צילה", ווי ס'רופט זיי אַראַנטשיק דער פילאַנטראָפּ, וואָס פאָהרט מיט זיי, וואָרום ביי מיר איז נאָך נישט איינגעשטעלט געוואָרען די בעציהונג צו זיי. אונזער הונט „פילאַנטראָפּוס", וויל איך נאָר נישט אַריינרעכענען. וואָרום ער געפינט זיך נישט אין בהמות־געצעלט, — מיט איהם איז פול דער גאַנצער הויף.

קעגענאיבער דעם צריף פאַר קראַנקע, פון דער צווייטער זייט הויף, זעהט זיך די קיך, די עס־שטוב און די קאַנצעלאַריע אין איין ווינקעל און די וואַש־שטוב מיט'ן וועשעריי־געצעלט אין קאָמונע, ד. ה. דאָס געצעלט, וואו ס'געפינען זיך די שותפות'דיגע קליידער — אין צווייטען ווינקעל. די געצעלטען זענען אויסגעשטעלט אין האַלבען קרייז; ווען איינער געהט אַרויס פון געצעלט זעהט מען איהם מיט אַמאָל פון אַלע זייטען הויף. 12 געצעלטען זענען אין הויף און מיר זענען 40 אין גבעת־אַריה. ווען ס'איז דערמאָרדעט געוואָרען יוליק — דאָס איז יצחק קריגעל, וועגען וועלכען מען האָט געשריבען אין די צייטונגען — איז אַלישע פּערס געקומען אין הויף.

איך האָב פאַרגעסען דערצעהלען דיר וועגען גלאָק. דער גלאָק איז אַ הויכער; ער קוקט אַראָפּ אויף יעדען אַריינגעהער און אַרויסגעהער פון הויף, אויף יעדען, וואָס קומט אַריין און געהט אַרויס פון געצעלט.

דאָ אין הויף מיט אונז, וואוינט בנימין. אָט זיצט ער קעגענאיבער מיר. איצט אין אָוונד, דעם גאַנצען אָוונט האָט ער געפּרובט עפּעס אָנשרייבען. כ'האָב אַליין געזעהען, ווי בנימין האָט צוריסען אַלץ, וואָס ער האָט געשריבען. מעגליך, אַז ער האָט געוואָלט שרייבען צו דיר, מעגליך, אַז ער וואַרט, אַז דו זאָלסט קומען אין גבעת־אריה און ער וועט דיר נישט דאַרפען שרייבען.

אָט האָב איך שוין אַלץ גערענדיגט בעשרייבען אין מיין בריף. איצט ווייס איך אויף זיכער, אַז כ'האָב געוואָלט דיר עפּעס זאָגען, אָבער אַרום הערשט אַזאַ גרויסע שטילקייט, אַז איך ווייס נישט צי איך האָב דיר דאָס יאָ געזאָגט, אָדער נישט געזאָגט ביז איצט.

ביי אונז אין הויף איז שטענדיג שטיל, אַזוי, אַז ווען דו גייסט צו צום פּאַפּיר אָדער צום מענשען מיט אַ סך ווערטער אין האַרצען, איז נאָך איידער דו הויבסט אויף אַ האַנד אָדער דו עפענסט דאָס מויל, דאַכט דיר, אַז דו האָסט שוין געזאָגט, וואָס דו האָסט געהאַט אין האַרצען צו זאָגען.

אורי גנבי".

„צו אורי גנבי פון גבעת־אַריה, שלום.

איך בין מרים. אין מיין פאָטערס הויז האָט מען מיך גערופען מרים לעוויטאַוו. אויך איך האָב געענדערט מיין פאַמיליען־נאָמען, וואָרום איך בין געגאַנגען נאָך אַ מאַן, וואָס האָט מיר איבערגעגעבען זיין נאָמען. איצט, איז דער דאָזיגער מאַן, וועמענס פאַמיליע־נאָמען כ'האָב אָנגענומען, אין גבעת־אַריה און איך דאָ סתם אַ מרים, אָהן אַ נאָמען און אָהן אַ הויז.

אויך קיין אַרבייט ווייס איך נישט. דו, ליבער אורי, פלאַסטערסט וועגען, האַקסט שטיינער. איך ווייס נישט, וואָס איך טו. אָט זיץ איך דאָ און בעקום בריף. מעגליך, אַז אַ מענש געפינט זיך אין דער פרעמד איז דאָס זיין אַרבייט — בעקומען בריף.

איך האָב דיין בריף געלייענט צוויי מאָל, דערנאָך האָב איך גענומען אַ גרויסען בויגען פּאַפּיר און כ'האָב אויף איהם אויפגעמאָלט דעם צריף פאַר קראַנקע: איך האָב אָנגעשטרענגט מיין נישט־רייכע פאַנטאַזיע און כ'האָב אויף דעם בויגען אָנגעצייכענט אַ סך פּונקטען, — אַלע געצעלטען און צריפים פון גבעת־אַריה, ווי עס איז בעשריבען געוואָרען אין דיין בריף. כ'האָב געצייכענט אַזוי פּינקטליך, ווי ביים צייכענען אַ לאַנד־קאַרטע. מיר האָט זיך אויסגעוויזען, ווי כ'וואָלט געצייכענט אַ קאַרטע פון אַ שלאַכט־פעלד, וואו איינער אַ נאָהענטער מענש קעמפט אינ'ם דאָזיגען מאָמענט. דעם בויגען לייג איך דאָ ביי, ליבער אורי, זאָג מיר, צו האָב איך ריכטיג זיך פאַרגעשטעלט דעם אָרט, אויב כ'האָב נישט געטראָפען, פאַרריכט־זשע אין יעדען פונקט דעם טעות; אייער געצעלט. דיינס און בנימינ'ס, בעצייכען מיט אַ רויטען סימן.

דו, אורי, רופסט מיך, איך זאָל וואוינען אין אַ געצעלט, אָדער אין אַ צריף. אַ דאַנק דיר, אורי, איך וואוין אין אַ יודישע שכונה צווישען זאַמדען. אין דער יודישער שכונה, וואו ס'איז נעכטען פאָרגעקומען אַ פּאָגראָם, און איהרע פערטיידיגער האָבען זיך געשיצט מיט שטעקענס, אָבער ווי וועל איך געהן אין גבעת־אריה — און איהר זייט 40. מיין פאָטערס שטוב איז געשטאַנען אין אַ וואַלד, אין וואַלד האָב איך שטענדיג געזעהן נאָר דעם טאַטען און די מאַמען. ס'איז געקומען אין הויז אַריין אַ פרעמדער, אַ דורכגעהער, וועמען די נאַכט איז צוגעפאַלען אין וואַלד. איז געווען אַ שטילער יום־טוב אין פאָטערס שטוב; מ'האָט אָנגעצונדען דעם בליך־לאָמפּ אין זאַל און אויסגעשפּרייט דעם שבת'דיגען טישטוך אויפ'ן גרויסען טיש. מיין גאַנצע יוגענד האָב איך געזוכט אַ פריינד, וואָס זאָל מיר דערצעהלען די וואונדער פון דער וועלט און ערשט שפּעטער איז מיר אַזאַ פריינד געגעבען געוואָרען, ווען איך בין שוין געווען פאַרהייראַט צו מיין יוגענד־פריינד; דער דאָזיגער פריינד דאָס איז מיין מאַן בנימין, וואָס דו קענסט איהם. אַז איך וועל קומען אין גבעת־אריה, ווי וועל איך אַרויסגעהען צו אָוונט־ברויט, ווי וועל איך דורכגעהען צווישען די טישען? אפשר וועט געפעלען דיר אָדער לייבושען, אפשר וועט מיר נישט געפעלען דעמס אָדער יענעמס געשמאַק, און איהר זייט דאָך פערציג!

אין מיין פאָטערס הויז איז מיר גוט געווען. אַז כ'האָב אויפגעפּענט די קליידער־שאַנק פון מיין פאָטער און מוטער פלעגט צו מיר אויסגעהן פון דער שאַנק אַ ריח אַביסעל אַ פייכטליכער, ווי פון אַ וואונדערליכען גאָרטען. דער וואַלד איז געווען גרויס און הויך, אין אונזער שטוב איז געווען קליין און אינעווייניג איז פון אַלץ געווען אַביסעל און ווייניג: מעבעל, קליידער, ווערטער, אָבער דאָס ביסעל אין מיין פאָטערס הויז איז מיר געווען גענוג. איך האָב אין מיין קינדהייט ליב געהאַט זיך איינוויקלען אין מיין מאַמעס שבת'דיגער שאַל, און איך פלעג אין איהר אַר[illegible] און זיך פלאָנטערן, ווי אַ קליין פישעל אין אַ נעץ. און איהר — איך ווייס נישט, וואָס אייך ווילט זיך. איך, אורי, האָבען נאָר מורא פאַר דער שטילקייט אינ'ם הויף פון גבעת־אריה.

דו זאָגסט, אורי, מיר אַלע זענען יונג. ווי וועל איך געהן אין גבעת־אריה און איהר אַלע זייט יונג! ווי וועל איך אויסהאָבען מיין שלאַפקייט, ווי וועל איך פערטראָגען די שוואַכקייטען פון דער אָדער יענער מיידעל. ווי וועל איך צוזעהן ווי אַ בחור און אַ מיידעל געהען אַוועק הינטער די געצעלטען און איך וועל נישט בענקען אין הויף אַ מאַמעס אָדער באָבעס גרוי־בעזילבערט פנים? וואָס וועט איהר טון אין רעגענדיגע אָוונטען, ווער וועט אייך דערצעהלען עפּעס דעמאָלט, ווען די מעשיות פון די ביכער דערעסען אייך? שבת אינדערפריה, ווען איהר געהט אַרויס אין הויף אַרומגעוואַשענע, וועמען טראָגט איהר אַנטקעגען אייער ערשטע בעגריסונג? ווען איהר וועט אַרויסגעהען אויף אייער ערד און בויען אַ דאָרף — ווער וועט פאַרנאַכט אַרויסגעהען צו בעגעגענען אייער סטאַדע און אָפּשעפּטשען אַ ברכה, מיט שמייכלדיגע אַלטע ליפּען, אויף די פולע אייטערס מילך? אין שבת און אין יום־טוב, ווי וועל איך זיצען מיט אייך אין עס־צריף ביי די גרויסע טישען? איצט בין איך אַליין און מיין לעבענס־שאַנד טראָג איך אַליין, וואָרום די גאַנצע וועלט איז מיר געגעבען געוואָרען צו פערדעקען מיט איהר די נאַהענטקייט פון מיין נשמה־אומעט און מיין מאַמעס שבת'דיגע שאַל איז מיר נישט געגעבען געוואָרען. ווי וועל איך פערדעקען די נאַקעטקייט פון אייערע נשמות! שוין־זשע וועט איהר מיך נישט פיינד האָבען, שוין־זשע וועל איך אייך נישט פיינד קריגען?

אַ דאַנק דיר, אורי, פאַר די מעלאָדיעס, וואָס דו ווילסט פאַר מיר שפּילען; איצט, ווען איך זעה דעם הויף, דעם צריף פאַר די קראַנקע און די קאָמונע מיט די שותפות'דיגע קליידער, הער איך ציטערנווייז די אָוונטען, ווען איך טראַכט וועגען בנימינ'ען, דעם קלאַנג פון די טראָפּענס אינ'ם וואַש־צימער און אויך דיינע מעלאָדיעס, כ'ליב הינדען. די קראַנקען־שוועסטער, און עס איז מיר באַנג, וואָס לייבוש איז אַ שטאַמלער. איך פרעה זיך, וואָס אין הויף געפינט זיך יקיר, וואָס האָט ציין ווי ווייסע ליליעס. ווי אַלט איז ער אלישע? אויך איך וואַרט יעדען טאָג אויפ'ן קומען פון אלישע'ס פרוי און קינדער.

מרים".

הינדענבורג, דער קאנדידאט פון דער דייטשער דעמאקראטיע

הינדענבורג אויף אַ פּאַראַד פון מיליטער

הינדענבורג נעהמט אויף דעם שטאַט סעקרעטאַר מייסנער

די מיליטערישע כוחות אין ארץ־ישראל

נייע אנפראגעז אין ענגלישען פארלאמענט

לאָנדאָן, (יט"א) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פאַרלאַמענט האָט דעפּ. גען. ספּירס אינטערפּעלירט די רעגירונג: אויפ'ן סמך פון וועלכע פולמאַכטען האָט די לייטונג פון מיליטערישען לופט־פליה־וועזען געשאַפען די אָפּטיילונגען פון פּאַנצער־אויטאָס אין א"י, און עבר־הירדן? ווען איז אָנגענומען געוואָרען דער דאָזיגער בעשלוס, וואָס ענדערט אַזוי וועזענטליך די פריערדיגע מיליטערישע טאַקטיק?

דער אונטערשטאַטס־סעקרעטאַר פאַר לופט־פליה־וועזען סער פיליפּ שסון האָט דערויף געענטפערט: די פראַגען פון גען. ספּירס שטיצען זיך אויף אַ מיספאַרשטענדניש. די אָפּטיילונגען פון פּאַנצער־אויטאָס זענען אין משך פון די לעצטע 10 יאָהר מיט גרויס ערפאָלג אָנגעווענדט געוואָרען אין איראַק, ארץ־ישראל און עבר־הירדן. און דאָס בעדייט אין קיין פאַל נישט קיין וועזענטליכע ענדערונג אין דער מיליטער־טאַקטיק.

פיל יודישע משפחות פון דייטשלאנד בעזעצן זיך אין האלאנד

אַמסטערדאַם, (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פערשטאַרקטער היטלער־געפאַהר אין דייטשלאַנד האָבען מעהרערע יודישע משפחות אויסגעוואַנדערט פון דייטשלאַנד קיין האָלאַנד. צוו. אַנד. האָבען זיך לעצטענס בעזעצט אין האַאַג די יודישע באַנקיר־משפחות יעקב מיכאעל פון בערלין און דר. זאַנדער־היימער פון פראַנקפורט.

אכטונג!

פאַבריקס־קאָנצעסיעס, קאַרטעס זשעמיעשלניטשי, פּאַטענטען־ענינים, שטייער־פראַגען, סאַנדאַוועס ספּראַוועס, מיליטער און אַנד. ענינים ערלעדיגט אַמבעסטען די בעקאַנטע יוריסטען־ביוראָ

„JUSTIC" אַלטשטאַדט 11

ספּעציעלע אָפּטיילונג פאַר קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף גאַנץ פּוילען אין משך פון 1 טאָג.

בעמערקונג: ביי אונז נעהמט אָן דער רעכטסבעלייסטער יעקב ראַטנער. 6791

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג
כה
6
אדר א׳ תרצ״ב

מערץ
זון-אויפגאנג 6.21
זון-אונטערגאנג 5.24

די רעדוקציע פון אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

שטיצע וועט מען בעקומען נאכ׳ן אפארבייטען 30 וואכען.— דורכשניטליכער פערדינסט ווערט בערעכענט אויף 5 זל. א טאג. — ווי אזוי וועלען בערעכענט ווערען די אונטערשטיצונגען פאר פאמיליען-מיטגלידער

ארבייטסלאזער-פאנד האט א דעפיציט פון 120 מיליאן זלאטעס

אין צוזאמענהאנג מיט דעם נייעם פראיעקט־אויסטאוו וועגען רעדוצירען די אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע, דערוויסען מיר זיך אז דאס רע־דוצירען די שטיצע ווערט געמאכט צוליב דעם, וואס דער ארבייטסלאזער פאנד האט אין די לעצטע צוויי יאהר געהאט א דעפיציט פון 120 מיליאן זל. וועל־כער איז געדעקט געווארען פון דער מלוכה־קאסע. צוליב דער פינאנץ־לאגע בעגרעניצט די פראיעקט־טירטע נאוועלע די בידזשעטיגע אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע אויף פאלגענדען אופן:

די רעכט צו בעקומען אונטערשטיצונגען וועלען האבען נאר די ארבייטסלאזע וועלכע האבען געאר־בייט מ׳נדעסטענס 30 וואכען אין דער צייט, וואס ביז איצט איז גענוג געווען 20 וואכען.

ביז איצט האט וועגען דער הויך פון די אונ־טערשטיצונגען דעצידירט דער דורכשניטליכער פער־דינסט וואס די ארבייטער האבען פערדינט די לעצ־טע וואך. לויט׳ן נייעם פראיעקט וועט דער פערדינסט בערעכענט ווערען לויט די לעצטע 3 חדשים, אויב דער דורכשניטליכער פערדינסט וועט זיין העכער ווי פינף זל. טעגליך, וועט בערעכענט ווערען נאר פינף זל. ד.ה. אז דער העכסטער דורכשניטליכער פערדינסט וועט בערעכענט ווערען אויף פינף זל. טעגליך.

ביז איצט האט דער מיניסטער געהאט רעכט צו פראלאנגירען דעם טערמין פון 13 אויף 17 וואכען, איצט וועט דער פאל קענען אנגעווענדט ווערען נאר אין אויסנאהם־פאלען.

אויך די צוגאב־שטיצע פאר די פאמיליע־מיט־גלידער וועט בעגרעניצט ווערען. פון איצט אן וועט נאר געצאהלט ווערען פאר פרויען און קינדער. דאס געגען אנדערע פאמיליען־מיטגלידער וועלען נישט גענומען ווערען אין אכט.

דער נייער שול-אויסטאוו וועט האבען א שעדליכע ווירקונג

אויף די יוד. מיטל-שולן, און אונטערברעכן די עקזיסטענץ פון די יוד. לעהרערס

שארפע רעזאלוציעס פון הויפט-פערוואלטונג פון יודישען לעהרער-פעראיין אין לאדז

(2) דער נייער שול-אויסטאוו, האט אין די שול-קרייזען ארויסגערופען א מהומה.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט די הויפט־פערוואלטונג פון יודישען לעהרער־פעראיין, וועלכע רעפרעזענטירט 1200 לעהרער׳ס אפגעהאלטען א זיצונג. די רעדנער האבען אנגעוויזען, אז דער נייער שול-אויסטאוו, וועט האבען א שעדליכע ווירקונג אויף דער אנטוויקלונג פון די פריוואט־שולען, און וועט אונטערברעכען די עקזיסטענצען פון די פריוואטע שול-יוגענד. דערהויפט וועט דער־פון ליידען די יודישע שול-יוגענד. די פערזאמעל־טע האבען זיך צוליב דעם ארויסגעזאגט געגען דעם אפשאפען די 7 קל. פאלקס-שולען, און געגען פער־וואנדלען די ביז׳איצטיגע גימנאזיעס אין סיפ פון די אמאליגע פראגימנאזיעס. אין דעם זין איז אנגענו־מען געווארען א רעזאלוציע.

וועגען דער זעלבער פראגע, איז נעכטען אין דער לאדזער אפטיילונג פארגעקומען א גרויסע לעהרער-פערזאמלונג. נאך א לאנגערע דיסקוסיע, איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע אין זעלבען זין פון דער הויפט-פערוואלטונג. ס׳איז בעשלאסען געווארען אנצונעמען אן׳ענערגישע אקציע נעגען דעם נייעם שול-אויסטאוו.

פון ה״אנדעל״ס-געריכט

אפעלאציע-געריכט דערלויבט צו רעאליזירען דעם מאנופאקטור-סקלאד פון דער פירמע מ. בלומענפעלד

נאוועמבער פ.י. איז דער פירמע „מ. בלומענ־פעלד״ (פיעטריקאווער 18) פערעפענטליכט געווא־רען אן אויפאדלאשטש.

צוליב דעם, וואס די פירמע האט נישט געהאט קיין פליסיגע קאפיטאלען האט דער קו־אטאר פאר־געלעגט צו רעאליזירען די טווענד שטיק סחורה, וואס איז געצוגען געווארען אין בלומענפעלדס לא־גער. דאס געריכט האט די ביטע אפגעזאגט, צוליב וואס ס׳איז אנגעגעבען געווארען אן׳אפעלאציע צום אפעלאציע-געריכט קיין ווארשא.

דאס געריכט האט די דעציזיע פון לאדזער געריכט אפגעווארפען מחמת די ביטע וועגען רעאליזירען דאס פערמעגען פון געפאלענעם האט אויסשליסליך די רעכט דער ריכטער-קאמיסאר.

* * *

אברהם וואנזאווסקין (מלעטשאדסקא 9), האט דאס לאדזער געריכט אפגעזאגט די ביטע וועגען א באדזור, דערפאר, ווייל ס׳איז נישט איינגעצאהלט געווארען די געפאדערטע געריכטס-קאסטען.

דאס אפעלאציע-געריכט האט דעם בעשלוס פון לאדזער געריכט אפגעווארפען, מחמת דאס נישט אפ־צאהלען די געריכטס-קאסטען קאן נישט זיין קיין גרונד אפצוזאגען א באדזור.

* * *

דער געפאלענער פירמע אדאלף אבערמאן, פארבעריי אין רודע פאביאניץ איז געגעבען געווא־רען א צוגאב-טערמין פון צוויי וואכען.

אויך דער פירמער „שילער״ איז געגעבען גע־ווארען א 2־וואכעדיגער צוגאב-טערמין.

* * *

די פירמע קארל שטיינערט (פיעטריק. 276) וועלכע האט בשעתו בעקומען א באדזור אויף 3 חדשים, האט זיך איצט געווענדט צום געריכט צו פערלענגערען דעם באדזור אויף וויטערדיגע דריי חדשים. דער ענין וועט בעטראכט ווערען אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון האנדעלס-געריכט.

* * *

אויף דער בעכטיגער זיצונג האט דאס געריכט פערעפענטליכט אן׳אויפאדלאשטש דער פירמע „אר־נאלד שווארץ״ (פושעיאזד 90) דער געפאלענער איז געשטעלט געווארען אונטער פאליציי־אישער אויפזיכט.

* * *

דער פירמע דוד האגענדראף, האט דאס געריכט אין דעצעמבער 1929 פערעפענטליכט אן׳אויפאד־לאשטש, דאס געריכט האט אויף דער לעצטער זיצונג דעם אויפאדלאשטש מבטל געמאכט.

* * *

דער געפאלענער פירמע אדאלף סימאן איז געגעבען געווארען א 2־וואכעדיגען צוגאב-טערמין.

א סעקוועסטראטאר נעמט זיך „פאמאצניקעס״ וואס ארבייטען זעהר „ענערגיש״

דער סעקוועסטראטאר מיט זיינע „פאמאצניקעס״ וועלען דערפאר אביסעלע זיצען אין טורמע

(2) אין יאהר 1930, האבען איז 11-טען פינאנץ-אמט אנגעהויבען אנקומען מאסען אנקלאגעס פון שטייער-צאהלער׳ס, אין וועלכע זיי האבען זיך בעקלאגט, אז נישט קוקענדיג, וואס זיי האבען בעצאהלט די שטייער-חובות, האט מען זיי אויף די זעלבע חובות געמאכט ליציטאציעס.

אין דער זעלבער צייט, האט א פאליציאנט בעמערקט 2 פערזאנען, וואס געהען אויף דער גאלעמביע גאס פון איין געוועלב צום צווייטען, וואס דאס איז דעם פאליציאנט אויסגעקומען פער־דעכטיג, און האט זיי ארעסטירט.

ווי ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט. זענען זיי בראניסלאוו פרעי און אדאם קאוואלטשיק. פרעי האט ערקלערט, אז די „נאקאזען״ האט איהם גע־געבען זיין „פשיאטשעל״, דער סעקוועסטראטאר סטאניסלאוו שובער, ער זאל איינקאסירען אדער מאכען זייענטשעס.

די עדות האבען איבערגעגעבען, אז פרעי האט זיי געדראהט מיט צונעמען מעבעל א. ד. גל.

דער סעקוועסטראטאר איז פערמשפט געווא־רען צו 1 חודש תפיסה. פרעי אויף 3 חדשים. קאוואלטשיק איז בעפרייט געווארען.

ביז׳ן 15-טען מערץ קען מען אפ-געבען „דעקלאראציעס״ פון הכנסה

(2) אין אנ׳אקולניק צו דער פינאנץ-קאמער. טיילט דאס מיניסטעריום מיט, אז דער טערמין אפצוגעבען „דעקלאראציעס״ פון הכנסה שטייער איז געענדערט געווארען פון 5 אויפ׳ן 15-טען מערץ, דאס ווערט געמיינט די הכנסות פון ווע־לכע אנטליכע געהאלטען, גראטיפיקאציעס א. ד. ג.

פערקלענערט זיך די צאהל שטיצע-נעמער׳ס,

ווייל... ס׳איז שוין נישטא ווער ס׳זאל נעמען

(2) ווי מ׳טיילט מיט פון ארבייטסלאזען-פאנד, האט זיך די לעצטע טעג בעדייטענד פער־קלענערט די צאהל ארבייטסלאזע, וואס נעמען אונטערשטיצונג אין ארבייטסלאזען-פאנד.

די סבה איז נישט דאס, וואס ס׳האט זיך פערקלענערט די צאהל ארבייטסלאזע, נאר פשוט דערפאר, וואס ס׳האט זיך פערענדיגט דער טערמין פון 13 וואכען, ביז וועו די ארבייטסלאזע האבען רעכט צו נעמען אונטערשטיצונגען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) דאנצער (זגערזשער 57), גראשקאווסקי 11 ליסטאפאד 15), גארפיין (פילסודסקי 54). בארטאשעווסקי (פיעטרק. 164), רעמביעלינסקי (אנדזשעיא 28), שימאנסקי (פשעגרזעלניאנא 75).

פאר געבען א פאלשע ערקלע-רונג איז געריכט

פערמשפט אויף 6 וואכען תפיסה

(2) נעכטען שבת איז אין קרייז-געריכט פארגעקומען א פראצעס געגען פיניע יאקובאוויטש (בזשעזשינער 58). דער בעשולדיגונגס-אקט האט איהם פארגעווארפען, אז ער האט אלס עדות אין געריכט אפגעגעבען א פאלשע ערקלערונג צום שאדען פון א געוויסען קאץ.

י. איז נעכטען פערמשפט געווארען אויף 6 וואכען תפיסה. צוליב דעם, וואס יאקובאוויטש האט נישט געהאט ביי זיך די פון געריכט פערלאנגטע 500 זלאטעס קויציע איז ער באלד ארעסטירט געווארען.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארק-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אוועגד.

בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. med. JÓZEF IZYKSON

פאלודניאווא 9, טעל. 210-75

אוירען, נאז און האלז-קראנקהייטען שטים און שפראך-שטערונגען

צוריקגעקעהרט

עמפפאנגט פון 12 – 2 פארמ. און פון 5–7 נאכמ.

לאמפען

אין א גרויסען אויסוואהל
מאדערנסטע סטיל - ארטען
צו רעדוצירטע פרייזען

עמפפעהלט די בעקאנטע

לאמפען-פאבריק

SZ. P. SZMALEWICZ

Południowa 8, telefon 164-39

שיהרט אויס בעשטעלונגען לויט אנגעגעבענע צייכנונגען.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער

אלעע 1-טער מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.

גאסטשפילן פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט-טעאטער

„ארט״

קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.

היינט, זונטאג — 2 פארשטעלונגען: אנהויב 7.45 און 9,45 אין אוועגד

ווידערהאלונג פון 25-טען יובילעאום-פראגראם

„שמחות ביי יודען״

אין 2 טיילען, 13 בילדער.

1) פראלאג, 2) בין מנחה למע״ב, 3) וואלס, 4) וויא, פפרדעלעך!... 5) אבריש און דאברוש, 6) שמענדריקעס, 7) גבראנגעל, 8) שרה-באנדע, 9) אלע זענען גוט, 10) אינדרא, 11) ראוי לחופה, 12) דער ארעה. טאנט פון נאוואמיעסקא, 13) פינאל: שמחות ביי יודען.

טעקסטען: מ. בראדערזאן, י. אבערזשאנעק, א. גאלדפאדען און פ. פיאדראוו. מוזיק: קאמפ. דוד בייגעלמאן, פ. לישט און פאלקס-מאטיווען. דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטיס. רעזשי ש. דזשיגאן און י. שומאכער. קאנצערט-מייסטער: ש. ביינעלמאן, ביגע-אינספ מ. קאן. עס בעטייליגען זיך (לויט א״ב): ש. גאלדשטיין, מרים דאלסקא, ש. דזשיגאן, שיינע מרים, צילי סטאל. מ. פעטערמאן, מ. פולאווער, מ. קאן, י. ריינגאלד, י. שומאכער, י. שיפער און א. קינסטלערישער טאנץ-קווארטעט. די קאסע איז אפען פון 6 א זייגער אין אוועגד.

בילליגער מאכען דירה-געלד, עלעקטריע און טראמוואי-בילעטען

פאדערט א קאנפערענץ פון די פראפ. פעראיינען

(2) אין לאקאל פון קרייז-פצ"ב. פון די פראפ. פעראיינען איז נעכטען פארגעקומען א קאנפערענץ כדי צו בעהאנדלען דעם רעגירונגס-פראיעקט פון באוועליזירען דעם רעגירונגס-אוסטאוו פאר סאציאלע פערזיכערונגען.

די קאנפערענץ האט זיך אויך ארויסגעזאגט פאר אנגעהמען אנ'אקציע בילליגער צו מאכען די טראמוואי-בילעטען, דירה-געלד און עלעקטרישען שטראם, און אז פאר די ארבייטער זאל, אזוי ווי אין אנדערע שטעט, איינגעפיהרט ווערען וועכענטלי כע הנחה-בילעטען אויף צוויי מאל פאהרען, וועלכע זאלען גילטיג זיין צו יעדער צייט.

די קאנפערענץ פאדערט ווייטער: צו פעי־קלע גערען דאס דירה-געלד מיט 25 פראצ. אין די אלטע הייזער פון 1 און 2-שטוביגע, און אין די גייע קאאפעראטיווע הייזער פון 35 ביז 40 פראצ.

די רעזאלוציעס ווערען איבערגעשיקט צו די מאסגעבענדע מאכט-ארגאנען.

לאנד-צוזאמענפאהר פון מאנופאקטור-סוחרים אין ווארשא

פון לאדזער סוחרים-פעראיין פאהרט ארויס א דעלעגאציע

(2) דעם 6 און 7-טען ד. ח. וועט אין ווארשא פארקומען א לאנד-צוזאמענפאהר, פון מאנופאקטור-סוחרים, דער צוזאמענפאהר וועלכער וועט פארקומען אין לאקאל פון צענטראלען סוחרים-פעראיין, וועט זיך בעשעפטיגען מיט דער רעאליזירונג פון דעם ריטשאלט-שטייער אין דער אינדוסטריע-בראנזשע.

פון לאדזער סוחרים-פעראיין פאהרט ארויס א דעלעגאציע פון דער הורט-סעקציע.

דעם 2-טען טאג פון צוזאמענפאהר, וועט א דעלעגאציע בעזוכען דעם מיניסטער זארזשיצקי, וועמען ס'וועלען פארגעשטעלט ווערען די פאסטולאטען פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע בנוגע דעם ריטשאלט פון אומזאץ-שטייער.

נייער רעגולאמין איז דער פאגאטאוויע פון דער קר. קאסע

ווען און וואו וועט די פאגאטאוויע ארויספאהרען?

(2) אין משך פון חודש יאנואר, איז די פאגאטאוויע פון דער קר. קאסע ארויסגערופען געווארען צו 396 קימפעטארינס. 2419 פלוצליגע דרינגענדע פאלען. ס'האבען אויך פאסירט פאלען, וואס די פאגאטאוויע איז ארויסגערופען געווארען אין די פארשטעט, ווי: טושין, לאסק, רודע פאביאניץ א. אנד.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, ווערט פון איצט אן איינגעפיהרט א נייער רעגולאמין, לויט וועלכען אין די פארשטעט וועט די פאגאטאוויע פון דער קר. קאסע ארויספאהרען נאר אין די פאלען, ווען זי וועט ארויסגערופען ווערען פון אנ'ארטיגען דאקטאר.

צו פלוצליגע הילף-קראנקהייטען, וועט די פאגאטאוויע ארויספאהרען נאר זונטאג און חגאות.

לאדזער דאקטוירים סאניטארען און בעאמטע קיין מאנדזשוריען

יאפאנישע אגענטען ווערבירען קאנדידאטען אין לאדז

(2) ווי די פרעסע-ביורא „בים" טיילט מיט, זענען קיין לאדז געקומען יאפאנישע אגענטען ווערבירען בעאמטע און סאניטארען פאר דער נייעגעשטאנענער רעפובליק אין מאנדזשוריען. די בעאמטע און סאניטארען דארפען קענען די רוסישע שפראך און איינע פון די מעריב-שפראכען.

די יאפאנישע אגענטען לענען פאר גרויסע געהאלטען און בחנם'דיגע רייזעס מיט 5 יעהריגען קאנטראקטען.

אזעלכע קאנטראקטען זאלען שוין, ווי די זעלבע ביורא טיילט מיט, האבען אונטערגעשריבען אין יאפאנישען קאנסולאט אין ווארשא עטליכע לאדזער דאקטוירים און רעדוצירטע בעאמטע פון די פינאנץ-אמטען.

וולארעק איז „מקיים פסק" זיין ווייבעל, און וויל זיך „וואשען" צום דאקטאר פון דער פאגאטאוויע

א חודש אין תפיסה וועט ער זיך אויסניכטערען

(2) דעם 10-טען פעברואר ד. י. איז די פאגאטאוויע ארויסגערופען געווארען אויף גאפלאנסקא גאס, וואו דער דארטיגער איינוואוינער וולאדיסלאוו וועגיערסקי האט זיין פרוי געניע ארענטליך „מקיים פסק" געווען.

ווען דער ד"ר ר. מיט די סאניטארען פון דער פאגאטאוויע זענען נאר אריבער די שוועל, האט דער תכשיט זיי „מקבל פנים" געווען מיט אנ'עמער וואסער, און זיי געגומען דראהען, דערביי האט ער פערשלאסען די טיר, און זיך געוואלט נעמען צו די כלים...

דער דאקטאר האט זיך קוים ארויסגעדרעהט פון די אמתע עליה. די סאניטארען האבען אויפגעריסען די טיר און אנטלאפען מיט געזונדע ביינער.

נעכטען איז דער „ענערגישער" מאן געשטאנען פאר'ן געריכט. ער האט זיך פערטיידיגט, אז ער האט דאן געהאט מעהר אין קעפעל ווי אין גלעזעל.

דאס געריכט האט איהם דאך פערמשפט אויף א חודש ארעסט.

יעדער איינציגער געווינט!

קאנקורס פון די קאנסומענטען פון צוקער

אונטער'ן דעוויז:

א ביסעלע זאלץ — א ביסעלע צוקער

פרעמיעס: 1-טע 100 זל., 2-טע 50 זל. און 14 פרעמיעס צו 25 זל. (דורך א גורל)

יעדען אנטיילנעהמער פון קאנקורס ווערט אומזיסט צוגעשיקט א געזעלשאפטס-שפיל, אדער א רייכפארביג אילוסטרירט ביכעל.

מ'דארף פון די אונטען פארגעלעגטע דעוויזען:

1. **צוקער** — גיט צו א געשמאק געמיוזען
2. **צוקער** — פערפיינערט פלייש
3. **צוקער** — די בעסטע צוריכטונג פון זופ
4. **צוקער** — דאס איז דער פונדאמענט פון אויסגעצייכענטען סאס

אויסקלייבען פאר דער פראפאגאנדע אזעלכע, וועלכע זענען אין פוילען אמפאסטען אין דער פראקטיק אנגעהמבאר, כדי אנצוהויבען א פרינציפ, וואס ווערט אנגעווענדעט אין די קוכען פון מערב-אייראפא.

אומעטום, וואו עס ווערט געברויכט זאלץ, דארף מען אויך געברויכען צוקער!

Nakleić znaczek 10 gr. i wysłać w otwartej kopercie z napisem „druk"

Do Biura Propagandy Konsumcji Cukru
Warszawa. Karowa 20

Głosuję za Nr.____
Imię i Nazwisko____
Adres____

Nr. 75

ריהרענדע סצענע אין שטעטישן געריכט

א פיצעלע קינד ווערט אוועקגענומען פון דער מוטער, וועלכע בעקומט א יאהר תפיסה פאר א גנבה

(2) פאר'ן געריכט איז נעכטען געשטאנען די 22-יעהריגע מלכה קאלישער, וועלכע איז בעשולדיגט געווארען אין א רייה גנבות. די בעשולדיגטע איז געקומען אין געריכט אריין מיט א פיצעלע קינד פון עטליכע וואכען אויף דער האנד.

זי האט זיך אין דער שולד נישט מודה געווען. דאס געריכט, אויסהערענדיג א גאנצע רייה עדות, האט זי פערמשפט אויף א יאהר תפיסה, און זי גלייך צו ארעסטירען.

בעת די פאליציאנטען האבען זי ארויסגעפיהרט פון זאל, האט זיך דאס עופה'לע שרעקליך צעוויינט.

די סצענע האט אין געריכט געמאכט א ריהרענדען איינדרוק.

צוליב א אפגענארטער ליבע

האט זיך דאס מיידעל ארונטערגעווארפען פון 4-טען שטאק

ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט איז דאס מיידעל, וועלכע האט זיך דאנערשטאג אראפגעווארפען פון 4 שטאק אויף וואלטשאנסקא 165 די 21 יעהריגע העלענא ה. פון פיעטרקאווער 202.

די סבה פון טראגישען זעלבסטמארד איז אנ'אומגליקליכע ליבע. דאס מיידעל איז געווען ערפליבט אין איינעם, וועלכער האט א ווייב. חוץ דאס אפגענארטע, פערצווייפעלטע מיידעל האט זיך דערוואוסט, אז איהר געליבטער האט שוין א ווייב, האט זי זיך אראפגעווארפען פון 4 שטאק פון זעלבען הויז אין וועלכען עס וואוינט איהר געליבטער.

רעטונג און הילף-אקציע פאר די מעדעם-שולען אין לאדז

(אויפרוף)

די דאזיגע אקציע וועלכע איז פראקלאמירט געווארען דורכ'ן לאדזער מעדעם-קוראטאריום, גייט שוין די פערטע וואך און האט ביז יעצט ארומגענומען די נעהנטערע פעריפעריע פון די דאזיגע שולען, ד.ה. אין דער ערשטער רייה — די עלטערן, ווי אויך די געהעריגע קרייזען פון דער יודישער ארבייטערשאפט און אינטעליגענץ, די מעדעם-שולען, וועלכע ציילען היינט ביז 600 קינדער, געפינען זיך שוין פון א לענגערער צייט אין א שווערער מאטעריעלער לאגע. זייער הוצאה-בודזשעט דערגייט ביז 70 טויזענד זל. יעהרליך, אין דער צייט ווען די איינציגע מעהר-ווייניגער זיכערע פאזיציע פון זייער הכנסה — דער שכר-למוד — פלעגט נישט אריבערשטייגען אפילו אין די בעסטע צייטען די סומע פון 25 טויזענד זלאטעס, און אויב די דאזיגע שולען האבען זיך ביז דער לעצטער צייט אנ'עצה געגעבען און מיט ערפאלג געקעמפט פאר זייער עקזיסטענץ, איז עס געשעהן — אין די פריהערדיגע יאהרען — א דאנק דער הילף פון אמעריקע און — די לעצטע פאר יאהר — א דאנק דער סובסידיע פון לאדזער מאגיסטראט. אויך די ארטיגע כוחות זענען נישט פערנאכלעסיגט געווארען: שוין מיט 2 יאהר צוריק האט דאס מעדעם-קוראטאריום געגעבען א מוסטער פון זעלבסטהילף ארגאניזירענדיג דעם א. ג. „קריז פריינט פון די מעדעם-שולען אין לאדז", וועלכער האט געשאפען פון מיטגלידס-אפצאהל, פון אונטערנעהמונגען און א.וו. גאנץ בעדייטענדע ביי אונזער'ע בעדינגונגען סומען, אבער זייט ס'האט אויסגעבראכען דער קריזיס, איז די לאגע פון די שולען געווארען אומגעהויער שווער: דער שכר-למוד איז געפאלען, דאסזעלבע די הכנסות פון „קרייז-פריינט" דער דעפיציט האט גענומען וואקסען מיט יעדען חודש, און דאס האט זיך קודם כל אפגעשלאגען אויף די פאקטישע לוינען פון דער לעהרערשאפט. צו דעם אלעמען איז לעצטענס צוגעקומען דער שווערסטער קלאפ: ווי ס'איז בעוואוסט האט דאס מיניסטעריום נישט לאנג געהייסען שטרייכען אויף א העלפט די שטאטישע סובסידיע פאר די דאזיגע שולען, און דאס האט זיי געשטעלט שוין פשוט אין א קאטאסטראפאלער לאגע, אזוי אז כדי צו ראטעווען די עקזיסטענץ גופא פון די שולען האט געמוזט אונטערגענומען ווערען א ברייטע הילף-אקציע, וועלכע האט געפונען א לעבעדיגען אפקלאנג — נישט געקוקט אויף דער מוראדיגער ארבייטסלאזיגקייט — סיי ביי די עלטערען פון די שולען, סיי ביי די ברייטסטע ארבייטער און פאלקס-קרייזען און בכלל ביי אלע פריינט פון יודיש-וועלטליכען שול-וועזען. —

מ'דארף האפען, אז א דאנק דעם מסירת־נפש פון די עלטערען און פון די לעהרער, וועלכע שטייען טריי ביי זייער ארבייט, וועט די אנגעהויבענע אקציע געקרוינט ווערען מיט ערפאלג. ס'איז א היילי גער חוב פאר יעדען פריינט און סימפאטיקער פון א מאדערנער, וועלטליכער יודישער שול און קולטור, סיי יעדען איינעם, וואס גיט זיך אפ א חשבון ווי וויכטיג ס'איז איינצוהאלטען די דאזיגע אינזלען פון מאדערנער דערציהונג, צו שטיצען מאטעריעל און מאראליש די אנגעהויבענע אקציע.

וויכטיג פאר ליידנדע!

ווילט איהר זיך בעפרייען פון
ארטרעטיזם, רעוומאטיזם,
העקסענשוס, אישיאס,
גאלשטיינער, העמארידען,
און אנדערע ליידען?

זייט וויסען, אז א שנעלע און זיכערע הילף קענט איהר האבען אין

Gabinet Sano-Masażu
POMORSKA 20, tel. 210 99

עמפפאנגט פון 9–1 און פון 3–7 נאכם.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.

היינט, 9 אווענד — שלאגער איבער אלע שלאגערס!

2. פרעמיערע פון דזשעק רעכטצייט

רעדוצירטע פרייזען פון **80** גר. ביז **2.50** זל.

דזשעק רעכטצייט

אין זיין 2-טער גרויסער אויפפיהרונג

„איציק'ל גנב"

אין 3 אקטען פון י. פרידמאן, מוזיק-רעזשי — דזשעק רעכטצייט.

מיט דעם אנטייל פון דער בעליבטער ארטיסטין-זינגערין **יוכבד זילבערג.**

דער גאנצער אנסאמבל אין שייגע קונסט-ראלן. בילעטען אין קאסע פון פילהארמאניע.

ס'בעטייליגען זיך לויט (א.ב.) פרויען: שמועל, בעזמאן, האניגבוים, טופמאן, יאקובאוויטש, רובינא. מענער: אייזענבערג, שמועל, באלבירסקי, גוטמאן, הערשקאוויטש, האמבורגער, טופמאן. דיריגענט: זעלמאן. טעכנישע ליטונג: ק. גוטמאן. סופליאר: מ. אייזנבערג.

א גרויסע זאלץ=אפערע

מעז האט פערקויפט שעדליך זאלץ

(—) די פאליציי איז געקומען אויף די שפו־רען פון א גרויסע זאלץ אפערע,

עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז עס איז אין שטאט פערשפרייט געווארען שעדליך זאלץ.

אין דער אפערע זענען פערמשפט א גרעסערע צאהל פערזאנען.

אין 26 געוועלבער האט מען קאנפיסקירט גיפטיג זאלץ.

עטליכע פערזאנען זענען ארעסטירט גע־ווארען.

פערזענליכעס

דער אין די לאדזשער געזעלשאפטליכע קרייזען בעקאנטער דירעקטאר סאלא אפאטאווסקי פייערט איצט זיין 30־יעהריגען יובילײ פון זיין פרוכטבא־רער טעטיגקייט און אויפ'ן געביט פון פערזיכערונג ארבייט.

דיר. סאלא אפאטאווסקי פערנעמט זייט זעקס יאהר דעם אמט פון הויפט־דירעקטאר פון דער געזעלשאפט „פשישלאשטש". דער יובילאר האט גרויסע פערדינסטען אויפ'ן פילאנטראפישען און גע־זעלשאפטליכען געביט.

בערל לאקער'ס בעזוך אין לאדז

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט קומט קיין לאדז, זינטאג, דעם 8 מערץ, ה' בערל לאקער פון לאנדאן, וועלכער פיהרט אויס א וויכטיגען אמט אלס מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזע־קוטיווע. ה' לאקער קומט קיין פוילען אין שליחות פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אויף א פאר געצעהלטע טעג.

דער צוועק פון זיין בעזוך איז אבצוהאלטען בעראטונגען מיט די ציוניסטישע צענטראל קאמי־טעטען וועגען די אקטועלע ציוניסטישע און ארץ־ישראלדיגע פראבלעמען.

אין לאדז וועט דער גאסט אויפטרעטען מיט א פארלעזונג וועגען דער לאגע אין ציוניזם דינס־טאג דעם 8 מערץ, אין אווענד אין פילהארמאניע זאל.

פון שערער ארב. פעראיין

היינט נאכמיטאג קומט פאר אין פעראיינס־לאקאל פילסודסקי 19 א דרינגענדע מיטגלידער־בעראטונג וועגען זעהר וויכטיגע פאך־ענינים און ארגאניזאציע פראגען.

זונטאג,
דעם 13־טען מערץ
— אין —
פילהארמאניע
???

דזשעק
רעכטצייט

אומזיסטע רייזעס קיין א"י

די טעג ענדיגט זיך שוין דער פערקויף פון דער פרעמיען־לאטעריע אויף אומזיסטע רייזעס קיין ארץ ישראל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוי־לען און לעגאליזירט געווארען דורך דער הויפט־פערוואלטונג פון דער מלוכהשער לאטעריע און גיט דעם זוכה בגורל צו געניסען פון א בחנמדיגע רייזע קיין ארץ־ישראל און צוריק מיט א 2־וועכענטליכען אויפענטהאלט אין לאנד. די ערשטע ציהונג קומט פאר דעם 20־טען ה.ח.

פון דער „ארדט"־כראניק

מאסען מענשען שטראמען אין „ארדט" אריין. דאס פובליקום שטוינט פון פערוואונדערונג. אומ־אויפהערליכע בראווא־אויסרופען פערהילכען דעם זאל. וואונדערבארער שפיל פון איטליכען אקטיאר בע־זונדער און פון אלע צוזאמען, הארציג־זיסע נגונים פראכטפולער טאנץ, הערליכע דעקאראציעס און קאס־טיום — אלץ צוזאמען שאפט אן אומפערגעסלי־כען ספעקטאקל פון נישט דורכשניטליכער, ארטיס־טישער הויך.

היינט זונטאג צוויי פארשטעלונגען: 7.45 און 10 אווענד.

ביי מענשען מיט אונרעגעלמעסיגער הארץ = טעטיגקייט

שאפט א גלאז נאטירל ך ביטערוואסער

Franciszka Józefa

וואס ווערט געגומען טעגליך ניכטערנהייט, א מיהלאזען לייכטען שטולגאנג. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטעקשטשנעם 1500

שטורמישער ערפאלג

פון דזשעק רעכטצייט אלס „איציקל גנב"

פרייטאג און שבת האט די פילהארמאניע געשטורמט פון אפלאדיסמענטען אויף די פארשטע־לונגען פון „איציקל גנב" מיט דעם ליבלינג פון פובליקום דזשעק רעכטצייט, וועלכער האט מיט זיין גלענצענדען שפילען זינגען און טאנצען ארויס־גערופען ביים איבערפולטען פובליקום בעגייסטע־רונג. אין „איציקל גנב" בעטייליגט זיך אויך די גוט בעליבטע ארטיסטען זינגערין יוכבד זילבערג

היינט ווערט „איציקל גנב" געשפילט צום 3־טען מאל.

גרויסע ספארט=אימפרעזע

אינטערעסאנטע באקס און שווער־אטלעטישע קאמפן אין פילהארמאניע

היינט זונטאג 4 נאכמיטאג קומט פאר אין פילהארמאניע זאל א גראנדיעזע באקס־אימפרעזע מיט'ן אנטייל פון די הײ־יאהריגע ווארשאווער און לאדזשער באקס־מייסטער.

א ספעציעלע פעראינטערעסירונג האט ארויס־גערופען די קאמפען פון די יודישע באקסער פון „יארדאן", וועלכע האבען פאראכטאגען דערגרייכט די מייסטערשאפט פון ווארשא. אין די דאזיגע קאמ־פען וועלען זיך בעטייליגען די בעסטע באקסער פון „יארדאן"— ווארשא, אוניאן, קרושע־ענדער, זייד באטשאנע און „בר־כוכבא", דאס וועט זיין די גרע־סטע באקס־אונטערנעהמונג הײ־יאהר אין לאדז.

נאך די באקס־קאמפען וועלען פארקומען די ענדגילטיגע עלימינאציע־קאמפען פון שווער־אט־לעטיק צו דער „מכביאדע" מיט'ן אנטייל פון די פוי־לישע מייסטער שטערן, וויינגארטען און מינק.

„די רייזע פון בנימין דעם דריטן"

(מסעות בנימין השלישי)

ווידער האט דער לאדזשער טעאטער־עולם צו בעוואונדערן די „יודישע טעאטער־סטודיע" אין „הזמיר" מיט איהר נייער גרויסער אויפפיהרונג פון מענדעלע מוכר ספרימס „די רייזע פון בנימין דעם דריטען. א קאמעדיע וואס רופט ארויס הארציג געלעכטער ביים עולם. צום ערפאלג פון דעם ווערק העלפען צו יצחק ברוינער מיט זיינע פרעכטיגע דעקאראציעס און דוד בייגעלמאן מיט זיינע הערלי־נגונים און מוזיק, די קאמעדיע ווערט היינט 9 אווענד געשפילט צום זעקסטען מאל.

ראדיא=פראגראם

זונטאג, דעם 6 מערץ 1932

10,00 גאטעסדינסט. 1145 טראנסמיסיע פון ווארשאווער „פילהארמאניע". 11,58 צייט־סיגנאל. 12.15 ווארשאווער פילהארמאניע 3,00 קאנצערט. 3,55 פראגראם פאר קינדער. 4,20 גראמאפאן. 4 40 פארלעזונג. 4.35 גראמאפאן. 5,15 פארלע־זונג. 5,30 נוצליכע ידיעות. 5 45 פאפולער קאנ־צערט. 7,00 פערשידענעס. 7,20 ספארט. 7,30 רעפערטואר: 745 טראנסמיסיע פון ווארשא. 8,15 קאנצערט. 9.55 ליטעראריש פערטעל שעה. 10,10 געזאנג. 10,40 קאמוניקאטען. 11,00 טאנץ־מוזיק.

קלאנג=קינא=טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער שלאגער־פראגראם:

1) דאס מיטרייסענדע מייסטערווערק, דאס קלאנג־געזאנג א. נ.:

ווען די ליבע ערוואכט

אין דער הויפט־ראלע BEBE DANIELS
רייכע אויסשטאטונג! הערליך שפילען! רייצענדער טעמפעראמענט!

2) גרויסער פוילישער קלאנג־פילם א. נ.:

די שטים פון הארץ

אין די הויפט־ראלען:
Romanówna i A. Żabczyński

דער זאל איז גוט בעהייצט.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

Doktór
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
choróby skórne,
weneryczne
i moczopłciowe
(Naświetlania promeniami Roentgena)
Przyjmuje od 8^{30} do $9^{1}/_{2}$ rano, od 1-ej do 2^{30} pp. od 6 do 8^{30} w., w niedzielę i święta od 10 r. do 1-ei p. p.

אכטונג! איך נעהם אן
אויף לויז
זאקען־ארבייט פון 1 מאשין
156־נער ביז 4 מאשינען
156־גער צו ביליגע פרייזן
מיט א פעראנטווארטל כ:
מייסטער. מ'קען זיך דער־
וויסען ירוזאלימסקא 5,
פראנט־געוועלב, וו. 2.

וויכטיג פאר שניידער=מייסטער,
קאנפעקציאנערען און גאלאנטערי=סוחרים!

מיר מאכען בעקאנט, אז אונזער
שניידער=צודאטען=געשעפט
בעזיצט אויף לאגער צום איצטיגען סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון פערש.

פאלטען=פוטערס,	אלפאגעס,	סאמעט־קעלנער,
סאטינען,	זיידענע פוטערס,	ספעצ. אפטיילונג פון
וואטעלינען,	ראסכהאר,	דאמען=,
וויקטאריעס,	קעפער,	הערען=,
בעה,	קרויזע,	קינדער=
ערמעל=פוטער,	מושליז,	קנעפ,
נולאשאנקא.	לייוועוונד,	גארן

1376

ווי אויך זעמטליכע גאלאנטעריע = װארען
קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג
Bazar Krawiecki 8 נאוואמיעסקא 8
(פראנט־געוועלב)
אינהאבער: מאראכא און קעניג.

לעשעלע שנעלער!!! קאנקורענץ=פרייזען!!!

שפייז=פעקלעך נאך רוסלאנד

שיקט דירעקט די איינציגע קאנצעסיאנירטע פירמע
„PRESTO"
WARSZAWA, ul. Fredry Nr. 10, tel. 707-10
AGENTURA w ŁODZI,
Radwańska 25, m. 10 tel. 193-60

יום־טוב־פעקלעך – מצות, געמאהלענע מצה און פסח'דיג מעהל אונטער דער אויפזיכט פון ווארשאווער רבנים. געזונט־שמאלץ און א סך אנדערע ארטיקלען. מ'בעט זיך צו ווענדן נאך אינפארמאציעס.

1499

יעדער איינציגער
האט זיך אי־בערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה־מאשינען, גארדעראבען אז"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א.ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 00־191.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

איצט פריהער
די אמת'ע טרייסט
פאר נערוועז=קראנקע

אין מיין נישט לאנג ארויסגעגעבען ביכעל, אין וועלכען ס'ווערען אונטנגע־רערט די סבות, ווי אזוי עס קומט־טעהען, אויך ווי צו העלפען נערוועזע־לײדען, שפיצענדיג זיך אויף פיל־יעהריגע ערפאהרונגען.

איינגאנצען בחנם

שיק איך ארויס דעם עשרת־הדברות פון געזונט יעדען וועמ'ס'וועט מיר שרייבען לויט דעם אונטען אויפגעגעבענעם אדרעס. טויזענטער דאנק־בריף בעשטעטיגען די ווירקזאמקייט פון דעם איינציג אויסגעפרובטע לטובת דער מענשה ט מיטעל, וועלכער איז א רעזולטאט פון א שווערער געוויסענהאפ־טער ארבייט. ווער עס געהערט צו די גרויסע מאסע נערוועז־קראנקע, ווער עס ליידט אויף צגשטרײנג, שרעק פאר'ן שטה, זכרון - אפשוואכונג נערוועזע קאפ־וועטאגען, שלאפ אזוי קייט, מאגען־פערדארבונג, ווייטאגען אין סמאווען, אלגעמיינע אדער טיילווייזע קערפער־אפשוואכונג אדער אויך אויף אנדערע אומצעהליגע ליידען, — דער דארף זיך הייסען צושיקען מיין ערמונטערנדיג ביכעל. ווער ס'וועט דאס ביכעל איבערלייענען מיט קאפ, דער וועט בעקומען א בערוהיגענדע פערזיכערונג, אז עס עקזיסטירט דער אמנציגער דאקטער וועג צום געזונט און לעבענס־לוסט. פערשלעפט נישט, נאר שרייבט נאך היינט.

ERNST PASTERNAK, Berlin S.O.
Michaelkirchplatz 13, Oddział 136

וויכטיג פאר ה"ה פריזערס!
בלומען=וואסער 3.90 א קילא
ראזיר=זייף ORO 4.40
ווי אויך אלערארט פלאטין און שטאהל־ווארען
צו קאנקורענץ־פרייזען.
Perfumerja J. DRUKIER
Zawadzka 5, tel. 175-92

„SANATO"
כירורגיש=וועכנעריז־אנשטאלט
אגראראווא 10, טעל. 213=57
1־טע און 2־טע קלאס
גינעקאלאגיש־וועכנעריז־
אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער=קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2־טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס־מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פלאטאוו
כירורגישע אפטיילונגפון ד"ר מעד. מ. קאנטאר.

Samochody
i motocykle używane
Kupno, sprzedaż, komis zamiana.
Auto-Agencja
Gdańska 82 tel.189-28

BUDOWA DOMKÓW
podmiejskich i letniskowych syst. „Drewil"
Spłata na raty
Piotrkowska 73, prawa of. tel. 102-94

צום פריהלינג=סעזאן

עמפפעהלט

KONSUM PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICINSKA 54. Dojazd tramwajami 10 i 16

פאר דאמען
א גרויסען אויסוואהל
פון וואל=שטאפען און זיידוואַרעז,
זאווי עלעגאַנטע וועש

פאר הערען
די נייעסטע אנצוג-
שטאפען ווי אויך
ערשטסקלאַסיגע וועש

זעמטליכע אַנדערע
אַפּטיילונגען
רייך פערזעהען

פ. ס. טראָץ דעם פערענדיגען פון דער **ווייסער וואָר** זענען די פרייזען אויף די ווייסוואַרען
פון דער בעקאַנטער קוואַליטעט **O K** נישט געוואָרען געהעכערט.
1495

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט האָב איך דעם כבוד מיטצוטיילען דער געעהרטער קונדשאַפט, אז דינסטאָג, דעם 8-טען מערץ ד. י. ערעפען איך

א סקלאַד אַפּטעטשנע און פּערפומעריע

אויף זאַוואַדזקא 19, טעל. 140=49 (געגענאיבער דער וואָלטשאַנסקאַ)

מיין לאַגער וועט זיין פערזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון אינ- און אויסלענדישע סחורות צו רעקלאַמע=פרייזען

מיט אכטונג
L. Dziwiński
Zawadzka 19, tel. 140-49

Dr. med. STUPEL
Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego
האָט בעגיית די אויפנאַהמען אין רענטגענאָלאָגיע
אין דער לעמשניצע זגעראָשער 17 פון 12—6 נאכם.
זונטאג פון 12 — 2 מיטאָג.
אין וועגערישע קראַנקהייטען אין דער חיים אויף
מיעלטשאַרסקיעגא 12 (שקאָלנא) טעל. 118-28
פון 7—9 אָוענר, זונטאָג פון 4—6 נאכם.

Dr. med. Haltrecht
ספעצ.- אַרצט פאַר הויטאון געשלעכטס-קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 8—9.30 פריה, פון 12.30—1.30 נאָכם.
און פון 5 ביז 9 אָוו"נד. זונטאַג פון 9 ביז 1 בייטאָג.
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245=21
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.
דאַמען בעזונדער וואַרטע-זאַל.

קליינע אנאָנסען

פרייז פון אַן אַנאָנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

א שותּף צו אַן'איינגעפיהרטער ביוּר פון מאַנופאקטור אין דער האַלע ווערט געזוכט מיט א קאַפּיטאַל פון 6 ביז 7000 זל. צו ערפאהרען אין אדמינ.
1492

עס ווערט געזוכט א קראַוואַטען האַנד-נייערין אָפּערטען אין אדמינ. „רעיעלע אַרבייט"
1502

אכטונג קאַסע-מאַכערס! ס'ווערט געברויכט בעזעלען פון זאַפארם ביי זאַקאָפיאַנקע בושעזשינער 14
1506

א זעהר ענערגישער יונגערמאַן, בעקאַנט אין די סוחרישע קרייזען אַלס קוואַליפיצירטער סוחר און סאָלידער מענש, זוכט א פּאָסטען אין א פאַבריק אדער געשעפט, עווענטועל ביי וואָס עס זאל נישט זיין. די בעסטע רעפערענצען. אָפּערטען אין אַדמ. אונטער „סוחר".
1365

ס'ווערט געזוכט א טיכטיגע קוואַליפיצירטע פערקויפערין אין א פוטער-געשעפט. צו ערפאַהרען אין דער אַדמיניסטראַציע.
1485

א בוכהאַלטער-בילאַנסיסט מיט די בעסטע רעפערענצען זוכט א פּאָסטען. עווענטועל אויף שעה'ן פאר א קליינעם געהאַלט. אָפּערטען אין אדמינ. אונטער „ל. ל."
1386

מ'זוכט א פּאָסטען אַלס אַגענט אדער אינקאַסענט געגען קויציע. בעסטע רעפערענצען. אָפּערטען אין אַדמינ. „זאַפּארט איבערצוגעבען"
1385

לאַקאַלען

איך נעהם איבער הייזער אויף פאַכט, אַלס אדמיניסטראַטאָר אַדער בלויז מעלדונגען. גוטע רעפערענצען. אָפּערטען אין אדמינ. פאר „ערשטקלאַסיגע קראַפט"
1385

פיר זאָפּארט איבערציגעבען צוויי שטובען און א קיך מיט א קאָרידאָר זוניגע צימערן אין בעסטען צענטרום שטאָדט. צו ערפאַהרען אין אדמינ.
1505

א צימער צו פערדינגען פאַר 1 אדער 2 פּערזאָן מיט א בעזונדערן אריינגאַנג. עווענטועל פאר אנדערע, ערפאַהרען זעלאַנקע פּאַלודניאַווע 21 וו. 20
1495

אַן'אָרט צו שלאָפען אין א בעזונדער צימער קען בעקומען אַן'אַנשטענדיגער יונגערמאַן ביי אינטעליגענטער פאַמיליע. בושעזשינער 44 מענדעלסאָן
1503

א וואוינונג אין צוליב אַבריזע איבערצוגעבען בעשטעהענד פון 2 צימער און קיך אויף נאַוואָמיעסקא גאַס צו ערפאַהרען אין אדמינ.
1491

צו פערדינגען א לעצט צימער ביי אַנאַנשטענדיגער פאַמיליע פאר 2 פריילינס אדער יונגליים. צו ערפאהרען זאַכאַרניא 54 ח. 34
1504

Przyjmę 2-ch panów na mieszkanie za niskiem wynagrodzeniem przy lepszej rodzinie. Wiaomość Pomorska 14, front 2-gie piętro m. 4/5.
1509

איבערצוגעבען א שטוב מיט א קיך. זאַוואַדזקאַ 10, וואוינונג 22. פּערמיטלער געווינשט.
1484

צו פערמיטען א צימער און א קיך 1-טער שטאָק פון זאַפּארט. שענקעוויטשאַ 3/5 וו. 6.
1479

א סאָליד מעדעל קען בעקומען א בעקוועם אָרט צו שלאָפען גאַנץ אומזיסט ביי אַן'אַנשטענדיגער פאַמיליע. אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע אונטער „פאַמיליע".
1486

פערשידענעס

וואָרנונג. צו פלאַטערירען, זילבערן אַלערליי מעסער-געגענשטענדען, פלאַטעירט שנעל, סאָליד, ביליג. ליניקאָוסקי, פּיעטריקאָווער 120
1450

אבריוו-האַלבער פערשידענע מעבעל און הויזגעשיר ביליג צו פערקויפען. ווסכאָדניא 66 וו. 23
1403

מעבעל פון א עס-שטוב, א שלאָף-שטוב. א קיך. א פאַטעפאָן, בילדער און פערשידענע שטובזאַכען ביליג צו פערקויפען ציגעל-גאַס 15 וו. 10.
1445

א מעכאַניק נעהמט אָן רעפּעראַטורען פון נייה-מאַשינען, גלובנאַ 31.
1431

איך גיב ארויס אויף לוין אויף גלאַטע 9-ער אדער 10-ער מאַשינען. אָפּערטען אונטער „9" אין אדמינ.
1493

עס איז נויטיג

א דעסינאַטאָר-מוסטערצייכנער, וועלכער קען פאַריכטען פאַרבערייטונגס-אַרבייטען, זוכט בעשעפטיגונג געגען מעסיגען געהאַלט. צימער-גאַס 17, וואוינונג 2.
1360

קאָמוניקאַט.

WOLNE SKŁADY SOLI w ŁODZI
ul. 11-go Listopada 85

ליפערן ריינעם עס=זאַלץ

אין אָריגינעלע פלאָמבירטע זעק

ווייס צום פרייז פון 32,40 זל. פאַר 100 קילאָ
גרוי „ „ „ 23,40 זל. „ 100 „
פראַנקאָ לאַגער.
פאַר אָבפיהרען רעכנען מיר 40 גר. פון 100 קילאָ.
מיר נעהמען אָן טעלעפאָנישע בעשטעלונגען טעל. 137-47
1490

וואָרנונג!

מיר וואָרנען נישט צו קויפען די געגנבע'טע לאָסען פון דער קאָלעקטור

H. MINKOWSKI, Warszawa Nalewki 40

מיט די פאָלגענדע נומערן: 114912 94606 79078 77471 77461 76981 42805 36530 36529 131781 131736 113653 113653 113643 131637 129462 127784 127205 126906 119353 119352 157497 157466 131955 113809 113802 113801 131793 131783 131782.

אלע בעוואָרענישען זענען געמאַכט געוואָרען. גלייכצייטיג דערמאַהנען מיר, אז די ציהונג פון דער 5-טער קלאַס הויבט זיך אָן דעם 10. מערץ און די איבריגע לאָסען צו דער 5-טער קלאַס דאַרף מען איילינ איינקויפען אין אונזער גליקליכסטער קאָלעקטור.
1487

H. MINKOWSKI, Warszawa, Nalewki 40. Konto w P.K.O. Nr. 3553.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעלבראָך ווערט גרויס אַזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אדער אַזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם בויך און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל גומענע האַלט-באַנדאַזשען אויסגעצייכנעט טאָג דורך גרויסע אָראַפּעטאַ'ען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דעמאַלט אראָפּעטאַר דאָקטאַר בראַכורעהונג בעקומען זיכער דעם א געראַטען און געפעהרליכסטע ברוך. אויך פאַר הויקערס בעהאַנדלונג מיט הייל-גאַרטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרומטע

פיס און פלאַט-פוס ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאָקען, פאַר די גרעסטע קראַנקע אַדערן. שפּרעכשטונדע פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר בעראַנטש, פּראָפ. דר. י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אַזוי אַנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאַנק דעם ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10 פאַר מיך אויסקורירען פון א שווערער ברוך-קראַנקהייט, אויף וועלכער איך האָב אַזוי שטאַרק געליטען. הייגט פיהל איך מיך געזונד און דריק איהם אויס מיין דאַנקבאַרקייט.

ל. סאַלמאַנאָוויטש, אַלעקסאַנדראָווסקא 29

Dr. med. J. Schlosser
כירורגישע קראַנקהייטען
נאַרוטאָוויטשאַ 40, טעל. 16=122
נעמט אָן פון 4—7 אָוונד.
1347

Dr. med. REICHER
פּאַלודניאַווע 28, טעל. 20193
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג
נעהמט אָן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אָוונד
זונטאָג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאָג.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.